Udskriftsdato: 19. december 2025

VEJ nr 10324 af 14/12/2017 (Gældende)

Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Børne- og Socialmin., j. nr. 2017-4782

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 7 af 15/02/2011

Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1	Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder
Kapitel 2	Rådgivning og vejledning
Kapitel 3	Sagsbehandlingen
Kapitel 4	Hjælpemidler
Kapitel 5	Leverandørvalg - hjælpemidler
Kapitel 6	Frit valg af hjælpemidler
Kapitel 7	Forbrugsgoder
Kapitel 8	Udland
Kapitel 9	Afgrænsning til anden lovgivning
Kapitel 10	De enkelte hjælpemidler
Kapitel 11	Individuelt tilpassede kørestole

Indledning

I denne vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder uddybes bestemmelserne om hjælpemidler og forbrugsgoder i §§ 112-113 b i lov om social service (herefter serviceloven).

Vejledningen anvendes fra den 1. januar 2018 og erstatter afsnit I om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder i vejledning nr. 7 af 15. februar 2011 om hjælpemidler, biler, boligindretning m.v. med senere ændringer. Afsnit I i den nævnte vejledning er opdateret og udskilt som en selvstændig vejledning som følge af lov nr. 660 af 8. juni 2017 om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Vejledningen er udarbejdet på baggrund af serviceloven samt følgende bekendtgørelser:
– Bekendtgørelse nr. 1247 af 13. november 2017 om hjælp til anskaffelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven.

Det er vigtigt at være opmærksom på, om der efter offentliggørelsen af denne vejledning er sket ændringer af eksempelvis lovgivning og Ankestyrelsens praksis, eller om Ankestyrelsen har truffet nye principafgørelser, der endnu ikke fremgår af vejledningen. Ankestyrelsens principafgørelser findes på www.ast.dk og på www.retsinformation.dk.

Det er muligt at se, om der er sket ændringer af lovgivningen, kommet nye vejledninger m.v. på www.retsinformation.dk.

Mange vejledninger på det sociale område er ved at blive opdateret og udstedt på ny. Disse nye vejledninger forventes offentliggjort inden den 1. januar 2018. Når der i denne vejledning henvises til de vejledninger, der er ved at blive opdateret, henvises der alene til de kommende nye vejledningers titel.

I forhold til vejledning og spørgsmål vedrørende servicelovens regler er det som udgangspunkt kommunerne, der yder vejledning til borgerne.

Ankestyrelsen vejleder kommunernes medarbejdere (skriftligt og mundtligt) om lovgivning under Børne- og Socialministeriets ressort på områder, hvor der er klageadgang til Ankestyrelsen. Undtaget herfra er vejledning om ny lovgivning, hvor Børne- og Socialministeriet i de første 3 måneder efter en ny lovs ikrafttræden har vejledningspligten over for kommunerne. Der henvises til Ankestyrelsens juridiske hotline og til Ankestyrelsen i øvrigt.

Kapitel 1

Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder

Generelt

Serviceloven

§ 112. Kommunalbestyrelsen skal yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet

1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,

2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller

3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Stk. 2. [...]

§ 113. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Stk. 2. [...]

Formål og personkreds

1. Bevilling af hjælpemidler og forbrugsgoder skal medvirke til, at borgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre den pågældende uafhængig af andres bistand i dagligdagen.

Tildeling af et hjælpemiddel eller forbrugsgode skal samtidig sikre, at borgere med varigt nedsat funktionsevne, der ønsker det, får mulighed for at få eller bevare en tilknytning til arbejdsmarkedet.

Personkredsen omfatter borgere med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne som følge af medfødt eller senere opstået handicap, sygdom eller som følge af ulykkesskader, der gør et hjælpemiddel nødvendigt.

Der skal være tale om en *varigt* nedsat funktionsevne, hvis konsekvenser er af indgribende karakter i den daglige tilværelse. Det indebærer, at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe

følgerne af den nedsatte funktionsevne. Normalt vil lidelsen være en belastning for borgeren resten af livet. For en nærmere gennemgang af begrebet »nedsat funktionsevne« henvises til vejledning om formål og andre generelle bestemmelser i serviceloven. Vedrørende muligheden for at bevilge hjælpemidler eller forbrugsgoder i en tidsbegrænset periode til borgere med midlertidige funktionsnedsættelser henvises til punkt 10 ff.

Økonomiske forhold

2. Bevilling af et hjælpemiddel eller et forbrugsgode er uafhængig af borgerens økonomi og forsørgelsesgrundlag. Ydelsen af hjælpemidlet/forbrugsgodet er skattefri.

Afgørelseskompetence

3. Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Anskaffelse inden bevilling

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 2. Der kan normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

§ 18. Der kan normalt ikke ydes støtte til forbrugsgoder, som ansøgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

4. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens §§ 2 og 18 normalt ikke ydes støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, som borgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

Det er et almindeligt princip i den sociale lovgivning, at ansøgning skal indgives, og bevilling modtages, inden en social ydelse, herunder et hjælpemiddel eller et forbrugsgode, anskaffes.

Der kan dog være enkelte tilfælde, hvor behovet for anskaffelse af det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode må anses for uopsætteligt. I sådanne tilfælde vil der efter en konkret vurdering kunne ydes støtte, selvom anskaffelse sker, inden bevilling er givet. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på hjælpemidlets eller forbrugsgodets art og funktion samt størrelsen af udgiften ved anskaffelsen.

Anskaffer borgeren sig hjælpemidlet, efter borgeren har ansøgt om hjælp hertil, det være sig under sagens behandling i kommunen eller efterfølgende under en eventuel klagesag i Ankestyrelsen, bærer borgeren selv risikoen for helt eller delvist at afholde udgiften.

Ankestyrelsens principafgørelse 15-13:

Hvis en kommune har truffet afgørelse om afslag på bevilling af et hjælpemiddel, og ansøgeren klager over denne afgørelse, skal klageinstansen behandle denne klage, selvom ansøgeren selv har anskaffet sig hjælpemidlet efter kommunens afgørelse.

Den ansøger, der vælger at anskaffe et hjælpemiddel, mens klagen behandles, bærer selv risikoen for selv at komme til helt eller delvist at afholde udgiften til hjælpemidlet.

Bevilling efter anden lovgivning

Serviceloven

§ 115. Det er en forudsætning for støtte efter §§ 112, 113, 113 b og 114, at hjælpemidlet, forbrugsgodet eller bilen ikke kan bevilges efter anden lovgivning.

5. Efter servicelovens § 115 er det en forudsætning for bevilling af et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter servicelovens §§ 112, 113 og 113 b, at der ikke kan ske bevilling af disse efter anden lovgivning.

Kriterier for bevilling

6. Hjælp kan ydes, når hjælpemidlet eller forbrugsgodet
1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller
3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Væsentlighed

7. Hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal i *væsentlig* grad kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i *væsentlig* grad lette den daglige tilværelse i hjemmet. Vurderingen heraf er konkret og individuel, og spørgsmålet om, hvorvidt kravet om væsentlighed er opfyldt, fastlægges ud fra en samlet vurdering af hjælpemidlets eller forbrugsgodets betydning for at kunne afhjælpe borgerens funktionsnedsættelse. Der kan ved denne vurdering lægges vægt på bl.a. helbredsmæssige forhold, sociale forhold, og herunder familiemæssige forhold, f.eks. børn i familien, hjælpemidlets betydning for muligheden for at leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation, og om der evt. kan findes andre måder at kompensere for funktionsnedsættelsen på.

Det afgørende er, at behovet for hjælpemidlet eller forbrugsgodet sammenholdt med den konstaterede funktionsnedsættelse er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig afhjælpning af de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse i hjemmet.

Ankestyrelsens principafgørelse 77-15:

Ankestyrelsen vurderede, at en epilepsialarm i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af barnets nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kunne lette hans daglige tilværelse i hjemmet. Ankestyrelsen lagde ved væsentlighedsvurderingen særligt vægt på karakteren og farligheden af barnets epileptiske anfald.

Den daglige tilværelse i hjemmet

8. Ved vurderingen af kravet om, at hjælpemidlet eller forbrugsgodet kan lette den daglige tilværelse i hjemmet, kan der bl.a. lægges vægt på hjælpemidlets eller forbrugsgodets funktion og vigtighed i forbindelse med borgerens ophold i hjemmet. Der kan f.eks. lægges vægt på betydningen for den

pågældendes mulighed for så vidt muligt at klare sig uden hjælp fra andre. Der kan desuden lægges vægt på betydningen for, at borgeren fortsat har mulighed for at klare sig og forblive i eget hjem.

Herudover kan der lægges vægt på hjælpemidlets eller forbrugsgodets funktion for andre, der hjælper borgeren til dagligt i hjemmet. Der kan f.eks. være tale om en lift eller en særlig seng, som en plejer eller et familiemedlem bruger ved pleje af den pågældende.

De sociale forhold, herunder om borgeren har ægtefælle og børn, skal tages i betragtning ved vurderingen af behovet for et hjælpemiddel eller forbrugsgode. Det forventes således som udgangspunkt, at f.eks. ægtefælle eller børn medvirker ved udførelse af praktiske opgaver i hjemmet. Det offentlige kan dog ikke pålægge børn af borgere med nedsat funktionsevne mere arbejde i hjemmet end andre børn på samme alder udfører, ligesom det offentlige ikke kan pålægge en evt. ægtefælle arbejde i hjemmet udover, hvad der er normalt og ligger inden for rimelighedens grænser.

Udøvelse af erhverv

9. Der skal ved vurderingen lægges vægt på, om hjælpemidlet eller forbrugsgodet er nødvendigt for, at borgeren kan være i erhverv. Hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal således være en forudsætning for, at borgeren overhovedet kan være i erhverv og bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet. Se andetsteds i denne vejledning nærmere om afgrænsningen mellem hjælpemidler efter serviceloven og hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Hjælpemidler og forbrugsgoder til borgere med midlertidig funktionsnedsættelse

Serviceloven

§ 113 b. Kommunalbestyrelsen kan yde støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder i en tidsbegrænset periode til personer med midlertidigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, hvis betingelserne for støtte i § 112, stk. 1, eller § 113, stk. 1, i øvrigt er opfyldt. Støtten ydes i alle tilfælde som naturalhjælp uden egenbetaling for borgeren.

Stk. 2. Der kan alene ydes støtte efter stk. 1 til det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode én gang inden for samme tidsbegrænsede periode.

10. Kommunalbestyrelsen kan efter servicelovens § 113 b, stk. 1, beslutte at yde støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder i en tidsbegrænset periode til borgere med midlertidigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, hvis betingelserne for støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder i øvrigt er opfyldt, jf. punkt 7-9. Støtten ydes i alle tilfælde som naturalhjælp uden egenbetaling for borgeren, uanset om der søges om støtte til et hjælpemiddel eller et forbrugsgode.

Ved midlertidigt nedsat funktionsevne forstås, at der inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at der alene i en tidsafgrænset periode vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne.

Bestemmelsen finder anvendelse på alle typer af hjælpemidler, det vil sige såvel engangshjælpemidler som genbrugshjælpemidler. Da hjælpen ydes som naturalhjælp, finder fritvalgsordningen på hjælpemiddelområdet ikke anvendelse.

Da støtten til forbrugsgoder efter servicelovens § 113 b ydes som naturalhjælp uden egenbetaling for borgeren, finder de i øvrigt gældende regler om udmåling af støtte til forbrugsgoder ikke anvendelse. Det

betyder f.eks., at borgeren ikke skal betale 50 pct. af prisen på et standardprodukt af den pågældende art, ligesom det ikke er et krav, at udgiften udgør mindst 500 kr., før der kan ydes hjælp. Dog kan der ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo. Reglerne om udmåling af støtte til forbrugsgoder er omtalt i kapitel 7 i denne vejledning.

11. Efter servicelovens § 113 b, stk. 2, kan der alene ydes støtte til det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode én gang inden for samme tidsbegrænsede periode. Hvis der er tale om to eller flere indbyrdes adskilte perioder, vil der kunne ydes støtte én gang i hver periode. Der er derimod intet til hinder for at yde støtte til flere forskellige hjælpemidler og forbrugsgoder én gang inden for samme periode.

At der har været ydet midlertidig støtte efter servicelovens § 113 b ud fra en vurdering af, at borgerens funktionsnedsættelse er midlertidig, er ikke til hinder for, at der efterfølgende kan ydes støtte efter bestemmelserne i §§ 112 eller 113 om hjælpemidler eller forbrugsgoder til borgere med varige behov, hvis funktionsnedsættelsen senere viser sig at være varig. Hvis borgerens funktionsnedsættelse allerede fra begyndelsen af forløbet kan anses som varig, skal der ydes støtte efter servicelovens §§ 112 eller 113 om hjælpemidler eller forbrugsgoder til borgere med varige behov.

12. Kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse om midlertidig støtte ud fra en konkret og individuel vurdering af borgerens behov. Det skal fremgå af afgørelsen, for hvor lang en periode det pågældende hjælpemiddel eller forbrugsgode tildeles. Det er kommunalbestyrelsen, der foretager denne vurdering på baggrund af en konkret og individuel bedømmelse af de foreliggende oplysninger i den enkelte sag, herunder også lægelige oplysninger. Kommunalbestyrelsens afgørelse kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne herom i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

13. Servicelovens § 113 b vil f.eks. kunne finde anvendelse for en borger i et rehabiliteringsforløb, som kommunalbestyrelsen låner en el-scooter i en tidsbegrænset periode på f.eks. to måneder med henblik på, at borgeren kan fastholde kontakten til arbejdsmarked, uddannelse eller sociale relationer. Derimod vil bestemmelsen ikke kunne finde anvendelse, hvis en borger er i et behandlingsforløb på grund af et brækket ben og midlertidigt har behov for at benytte kørestol eller albuestokke. Her vil kørestolen eller albuestokkene skulle udleveres af sygehusvæsenet, jf. cirkulære om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsenet, idet der i denne situation vil være tale om behandlingsredskaber. Bestemmelsen i servicelovens § 113 b ændrer således ikke på det generelt gældende princip om sektoransvar, hvorefter den sektor, der stiller en ydelse til rådighed for borgerne, har ansvaret for at sikre, at denne ydelse også er tilgængelig for borgere med funktionsnedsættelse.

Særligt om administration

Finansiering

14. Kommunalbestyrelsen afholder, jf. servicelovens § 173, endeligt udgifterne til hjælpemidler og forbrugsgoder.

Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne til rådgivning, tilsyn og administration samt udgifter til lægeerklæringer, advokatbistand m.v., som påhviler kommunalbestyrelsen efter serviceloven.

Opholdskommune og mellemkommunal refusion

15. Hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112, 113 og 113 b ydes som udgangspunkt af borgerens opholdskommune.

Der henvises til kapitel 3 i retssikkerhedsloven samt til retssikkerhedsvejledningen vedrørende spørgsmålet om handlekommune/opholdskommune og mellemkommunal refusion ved midlertidigt ophold i en anden kommune.

Vedrørende praksis for reglerne om hjælpemidler for midlertidigt ophold uden for opholdskommunen henvises ligeledes til retssikkerhedsvejledningen.

Hvilken kommune betaler ved flytning

16. Ved flytning til en anden kommune medtages bevilgede hjælpemidler, som der fortsat er behov for. Dette gælder også hjælpemidler ydet som udlån. Der sker ikke et videresalg til tilflytningskommunen, men kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen underrettes om bevillingen af hjælpemidler og forbrugsgoder. Kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen er forpligtet til at føre tilsyn og afholde udgifter i forbindelse med eventuelle reparationer.

Ved flytning til en ny kommune påhviler det kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen at give kommunalbestyrelsen i den oprindelige kommune underretning.

Hvis et hjælpemiddel er ydet som udlån, skal det tilbageleveres til den oprindelige kommune uden omkostninger for borgeren eller for kommunalbestyrelsen i den oprindelige kommune (f.eks. fragtomkostninger). Det vil sige, at kommunalbestyrelsen i borgerens nye opholdskommune betaler udgifterne ved tilbageleveringen.

Kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen har ret til refusion af udgifter, herunder reparationsudgifter vedrørende hjælpemidler fra den tidligere kommune, når en borger er flyttet til kommunen på grund af det fri valg af ældrebolig efter almenboliglovens § 58 a, jf. retssikkerhedslovens § 9 c, stk. 4, nr. 2.

Befordringsgodtgørelse

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 24. Kommunalbestyrelsen yder befordringsgodtgørelse i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder, når den samlede udgift med det billigste, forsvarlige befordringsmiddel overstiger 60 kr., dog 25 kr. for personer der modtager sociale pensioner.

Stk. 2. Der kan ydes time- og dagpenge og hoteldispositionsbeløb efter laveste sats i Finansministeriets til enhver tid gældende cirkulære om time- og dagpenge mv., når der er tale om en rejse, der nødvendiggør overnatning uden for hjemmet.

Stk. 3. Der kan ydes befordringsgodtgørelse efter stk. 1 og 2 til rejseledsager, når ledsagelse er absolut påkrævet på grund af ansøgerens helbredstilstand eller alder.

Stk. 4. For personer, der vælger at benytte adgangen til frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, er kommunalbestyrelsen højst forpligtet til at yde befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen af hjælpemidlet efter kommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted. Befordringsudgifter herudover betales af ansøgeren.

17. Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 24 ydes der godtgørelse af udgifter til befordring i forbindelse med ansøgning og ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder. Befordringsgodtgørelsen ydes af kommunalbestyrelsen.

Hvis befordringen sker med henblik på afprøvning som led i sagens behandling, f.eks. på Kennedy Centeret, ydes der befordringsgodtgørelse, selv om afprøvningen i den konkrete ansøgningssituation ikke fører til bevilling af et hjælpemiddel. Desuden må befordringsudgifterne til det antal afprøvninger, som må anses for nødvendige for at få det rette hjælpemiddel, anses som en samlet udgift.

Ankestyrelsens principafgørelse C-32-08:

Ankestyrelsen fastslog, at befordringsudgifterne til det antal afprøvninger, der måtte anses for at være nødvendige for at kunne få det rette hjælpemiddel, måtte betragtes som en samlet udgift. Det var således ikke udgiften til hver afprøvning, der skulle overstige beløbet nævnt i bekendtgørelsens dagældende § 25, stk. 1.

I tilfælde, hvor borgeren udnytter adgangen til frit leverandørvalg for hjælpemidler, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1, er der efter § 24, stk. 4, kun ret til befordringsgodtgørelse svarende til afstanden til det sted, hvor udleveringen efter kommunens sædvanlige praksis ville have fundet sted.

Kapitel 2

Rådgivning og vejledning

Generelt

18. Kommunalbestyrelsen har i forbindelse med sagsbehandlingen en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning til borgeren om muligheden for at få bevilget et hjælpemiddel eller forbrugsgode eller om evt. muligheder for anden hjælp i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel eller forbrugsgode. For en nærmere gennemgang af kommunalbestyrelsens generelle rådgivnings- og vejledningsforpligtelse henvises til vejledning om formål og generelle bestemmelser i serviceloven.

Særlig rådgivningsforpligtelse med hensyn til hjælpemidler og forbrugsgoder

Serviceloven

§ 10. […]

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde rådgivning om valg af hjælpemidler og forbrugsgoder samt instruktion i brugen heraf. Opgaven kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

19. Som supplement til den generelle rådgivningsforpligtelse har kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 10, stk. 4, pligt til at tilrettelægge en særlig rådgivningsindsats i forbindelse med valg af hjælpemidler og forbrugsgoder. Kommunalbestyrelsen har yderligere en forpligtelse til at instruere i brugen af hjælpemidlet/forbrugsgodet. Opgaven kan varetages i samarbejde med andre kommuner.

Serviceloven

§ 5. […]

Stk. 3. Regionsrådet skal efter aftale med kommunalbestyrelserne i regionen medvirke til at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler.

Det fremgår af servicelovens § 5, stk. 3, at regionsrådet efter aftale med kommunalbestyrelserne i regionen skal medvirke til at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Dette indebærer, at regionerne kan videreføre driften af de tidligere amtskommunale hjælpemiddelcentraler. Kommunalbestyrelserne kan også vælge selv at drive hjælpemiddelcentralerne. Det er bl.a. hjælpemiddelcentralernes opgave at orientere kommunerne om tekniske hjælpemidler og udøve vejledning, demonstration og tilpasning af hjælpemidler.

Kommunens sagsbehandlere samt den enkelte borger kan kontakte hjælpemiddelcentralen med henblik på rådgivning, oversigt over produktsortiment eller afprøvning af et egnet produkt.

Endvidere indgår Socialstyrelsen som et led i kommunernes rådgivningsforpligtelse. Socialstyrelsen koordinerer og deltager i forsknings- og informationsvirksomhed for derigennem at tilvejebringe hensigtsmæssige og sikre hjælpemidler. Socialstyrelsen evaluerer hjælpemidlers anvendelsesområde og funktionalitet.

Socialstyrelsen har et samlet overblik over udvalget af hjælpemidler på markedet. Socialstyrelsen har en hjemmeside og udgiver tidsskrifter og nyhedsbreve med aktuelle oplysninger om hjælpemidler og deres anvendelse, og der udvikles metoder, redskaber og tilbydes faglige netværk for fagpersoner. Desuden henvises til hjælpemiddelbasen på Socialstyrelsens hjemmeside, hvor der er oprettet en søgefunktion, med oplysninger om hjælpemidler.

I forbindelse med rådgivning og vejledning påhviler det kommunalbestyrelsen at informere borgeren om, hvor vedkommende kan henvende sig for at få hjælp.

Det påhviler endvidere kommunalbestyrelsen løbende at følge de enkelte sager for at sikre sig at hjælpen fortsat opfylder sit formål.

Finansiering af rådgivning

20. Udgifterne til rådgivning afholdes af kommunalbestyrelsen, jf. servicelovens § 173.

Kapitel 3

Sagsbehandlingen

Vurdering af behovet

21. Afgørelsen af, om der er behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, træffes på grundlag af en samlet vurdering af borgerens situation i forhold til de indhentede oplysninger, jf. også § 5 i retssikkerhedsloven om helhedsvurdering.

Det er vigtigt, at sagsbehandlingen forud for afgørelsen sker i et tæt samarbejde mellem borger og sagsbehandler. Det er borgeren, som bedst kan formulere sine behov. Gennem rådgivning kan han eller hun således medvirke til at udrede, hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode og af hvilken kvalitet der er behov for. Det skal bemærkes, at udgangspunktet er, at der ydes hjælp til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel efter § 3 i hjælpemiddelbekendtgørelsen, jf. vejledningens kapitel 4 om, hvad ydelsen dækker.

I forbindelse med behandlingen af en ansøgning om et hjælpemiddel eller forbrugsgode bør et ønske fra borgeren om at klare sig selvstændigt tilgodeses. Det bør endvidere indgå i overvejelserne, om det er hensigtsmæssigt at yde personlig støtte, f.eks. til personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens kapitel 16, i stedet for eller som supplement til et hjælpemiddel.

For en del hjælpemidler vil afgørelse om berettigelse straks kunne træffes på grundlag af en ansøgning og de helbredsmæssige oplysninger. Dette gælder f.eks. diabeteshjælpemidler og stomiartikler.

Ofte kan der være behov for at tilvejebringe en bred beskrivelse af, på hvilken måde og i hvilket omfang funktionsevnen er nedsat, hvordan borgeren i øvrigt klarer sin dagligdag, og hvordan den pågældende selv ønsker at indrette sin tilværelse med mulighed for at leve et så almindeligt og selvstændigt liv som muligt.

Mange aspekter kan indgå i denne beskrivelse:
- Sociale forhold, f.eks. familiemæssige forhold, herunder eventuelle børn, og deltagelse i fritidsaktiviteter.
- Boligforhold, f.eks. boligens indretning og forholdene omkring boligen.
- Erhvervsmæssige forhold, f.eks. erhvervets art, eller om borgeren deltager i skole eller dag- og klubtilbud.
- Helbredsmæssige forhold, f.eks. *borgerens nedsatte* funktionsevne, særlige hensyn at tage i sygdomsbilledet, anden nedsat funktionsevne eller anden lidelse, og skal hjælpemidlet eller forbrugsgodet kombineres med behandling. Det bør heri særligt indgå, om lidelsen kan betragtes som progredierende (fremadskridende).
- Øvrige forhold, f.eks. om hjælpemidlet eller forbrugsgodet skal kombineres med anden støtte, herunder f.eks. personlig og praktisk hjælp efter § 83 i serviceloven.

Særlige hensyn til enkelte handicapgrupper

Børn med funktionsnedsættelse

22. Der kan gøre sig særlige hensyn gældende for enkelte handicapgruppers vedkommende. For eksempel må der ved vurdering af behov for hjælpemidler til børn lægges vægt på, at barnet i videst muligt omfang og med størst mulig selvstændighed kan udføre aktiviteter som andre børn. Det er vigtigt at sætte tidligt ind med hjælpemidler.

Tildeling af hjælpemidler og forbrugsgoder efter servicelovens §§ 112 og 113 kan eventuelt kombineres med hjælp efter servicelovens § 41 om merudgiftsydelse. Støtte til hjælpemidler, der alene anvendes til fritid/leg, f.eks. til et barn, som ikke har andre legemuligheder, ydes efter § 41.

Hvis et hjælpemiddel til et barn alene skal bruges i forbindelse med undervisning, er det skolen, som skal sørge for anskaffelsen. Dette gælder også, hvis hjælpemidlet skal bruges i hjemmet til f.eks. lektielæsning. Der henvises til omtalen af grundskolen andetsteds i denne vejledning.

I andre situationer end ovenfor nævnt skal hjælpemidlet eller forbrugsgodet vurderes efter servicelovens §§ 112 eller 113.

Om afgrænsning til anden lovgivning henvises til kapitel 9.

Borgere med udviklingshæmning

23. For så vidt angår borgere med udviklingshæmning skal man være særlig omhyggelig med at bedømme hjælpemiddelbehovet. Denne gruppe borgere kan have en mere enkel og mere konkret forståelse af virkeligheden. Over halvdelen af borgerne med udviklingshæmning er multihandicappede, dvs. at udviklingshæmningen kan være kombineret med syns-, høre- eller bevægelseshandicap. Drejer det sig

om børn med udviklingshæmning, bør forældrene så vidt muligt inddrages i bedømmelsen af behovet for hjælpemidler. Drejer det sig om voksne med udviklingshæmning, kan forældre, andre pårørende eller andre relevante personer inddrages i vurderingen af hjælpemiddelbehovet.

Borgere med progredierende (fremadskridende) lidelser

24. Ved progredierende sygdomme som f.eks. leddegigt, Parkinson Plus-sygdommene, muskelsvind, multibel sclerose og Spielmeyer-Vogt vil der ofte være behov for en række hjælpeforanstaltninger. Det er i den forbindelse vigtigt, at der ikke alene ses på det aktuelle behov, men også tages hensyn til den forventede fremtidige udvikling.

Beboere i botilbud m.v.

25. Vedrørende hjælpemidler, der er til fælles brug for beboere i et botilbud for voksne samt i en daginstitution, klub eller døgninstitution for børn og unge, henvises der til hjælpemiddelbekendtgørelsens § 8 og omtalen andetsteds i denne vejledning af hjælpemidler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner.

Oplysninger til bedømmelse af ansøgningen

26. Kommunalbestyrelsen skal indhente samtlige relevante oplysninger, herunder nødvendige helbredsoplysninger, for at få sagen om ansøgningen om et hjælpemiddel eller forbrugsgode oplyst. Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, hvilke oplysninger der er nødvendige, for at der kan træffes afgørelse, når en borger ansøger om et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der henvises i øvrigt til retssikkerhedslovens § 10 og retssikkerhedsvejledningen.

Det kan f.eks. dreje sig om oplysninger om borgerens helbredsmæssige forhold, såsom lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter af disse.

Kommunalbestyrelsen skal kun indhente oplysninger om borgeren, der er relevante for sagen. Det er således kun de oplysninger, der er relevante i forhold til vurdering af borgerens behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, der skal indhentes.

Ved sagsbehandlingen kan det i en række tilfælde være nødvendigt at indhente relevant ekspertviden, der kan supplere eller udrede de objektive dele af behovet for et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Der kan således være behov for at anmode om undersøgelse hos en læge eller indlæggelse til observation og behandling. Lægelige undersøgelser eller indlæggelser bør kun anvendes, hvis andre mindre indgribende metoder til oplysning ikke er tilstrækkelige. Det kan desuden være relevant at dokumentere oplysninger, der forstærker og underbygger en tidligere foretaget vurdering. Det kan også være relevant at indhente vejledende oplysninger om mulige hjælpemidler til bestemte lidelser. Der henvises til retssikkerhedslovens §§ 11 og 11 b om borgerens medvirken, til retssikkerhedsvejledningen samt afsnittet nedenfor om borgerens medvirken.

De indhentede lægelige oplysninger kan f.eks. indeholde en beskrivelse af konsekvenserne af eller prognoserne for en sygdom, en fysioterapeutisk vurdering af funktionsevnen, en ergoterapeutisk vurdering af borgerens evne til at gennemføre enkeltaktiviteter. Endvidere kan der være behov for at indhente relevant ekspertviden, som de frivillige organisationer og videnscentre på handicapområdet har, f.eks. om hvor der findes viden og erfaring om liv og tilværelse med den pågældende type funktionsnedsættelse. Det kan f.eks. også være, hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode der er bedst egnet.

I sager, hvor borgerens tilstand er stationær, bør der normalt ikke indhentes fornyede oplysninger om helbredsforhold.

I oplysningsarbejdet kan andre forvaltningsgrene, der kender borgerens forhold, desuden inddrages. Der henvises til omtalen i retssikkerhedsvejledningen af muligheden for at indhente rent private oplysninger.

I tilfælde, hvor en helbredsattest skønnes nødvendig, afholdes udgiften af kommunalbestyrelsen.

Om indhentelse af helbredsoplysninger og/eller helbredsattester henvises til aftale mellem KL og Lægeforeningen Aftalen findes på KL's hjemmeside www.kl.dk.

Forenklet sagsbehandlingsprocedure i enkle og entydige sager

Serviceloven

§ 113 a. Kommunalbestyrelsen kan i enkle og entydige sager om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder beslutte at træffe afgørelse alene på baggrund af den modtagne ansøgning. I disse tilfælde skal ansøgningen indeholde de oplysninger, der er nødvendige for afgørelsen, og en erklæring på tro og love om rigtigheden af disse oplysninger eller anden relevant dokumentation herfor.

27. Efter servicelovens § 113 a kan kommunalbestyrelsen i enkle og entydige sager om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder beslutte at træffe afgørelse alene på baggrund af den modtagne ansøgning. I disse tilfælde skal ansøgningen indeholde de for afgørelsen nødvendige oplysninger og en erklæring på tro og love om rigtigheden af disse oplysninger eller anden relevant dokumentation herfor. Det er fortsat kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at de nødvendige oplysninger foreligger.

Bestemmelsen giver således kommunalbestyrelsen mulighed for at vælge at sagsbehandle og visitere i enkle, entydige sager alene på baggrund af en ansøgning (det være sig digital, telefonisk eller personlig) fra en borger om hjælpemidler eller forbrugsgoder. Der skal dog herved gøres opmærksom på, at for ansøgninger om hjælpemidler er der krav om obligatorisk digital selvbetjening, jf. servicelovens § 112 a.

Den forenklede sagsbehandlingsprocedure gælder ved førstegangsansøgninger, men derimod ikke i sager om genbevilling.

28. Ved enkle og entydige sager forstås sager, hvor borgerens funktionsnedsættelse er åbenbar, og hjælpebehovet er relativt entydigt. Det er dermed en vurdering af funktionsnedsættelsen og de deraf affødte hjælpebehov, der er afgørende, men derimod ikke typen af hjælpemiddel. Som et eksempel på sådanne sager kan nævnes en borger med et synshandicap, der søger om en mobilitystok eller en borger med nedsat gangfunktion, der søger om en rollator. Den forenklede sagsbehandlingsprocedure er en mulighed for kommunalbestyrelsen, som den frit kan vælge, om den vil gøre brug af eller ej. I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen vælger ikke at anvende proceduren, finder de generelt gældende sagsbehandlingsregler fortsat anvendelse, herunder retssikkerhedslovens regler om sagsbehandling. Kommunalbestyrelsens afgørelse om støtte til et hjælpemiddel eller forbrugsgode kan påklages til Ankestyrelsen, uanset om kommunalbestyrelsen har valgt at benytte den forenklede sagsbehandlingsprocedure eller ej.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at anvende den forenklede sagsbehandlingsprocedure, betyder det, at sagen alene behandles ud fra de oplysninger, der er i ansøgningen. Borgerens ansøgning vil derfor som led i sagsoplysningen skulle indeholde de for afgørelsen nødvendige oplysninger og en tro og love-erklæring i forhold til rigtigheden af de indberettede oplysninger. Alternativt til en tro og love-erklæring kan borgeren ved ansøgningen vedlægge anden relevant dokumentation f.eks. i form af lægelige oplysninger, som kan indgå i en efterprøvning eller stikprøvekontrol af sagerne og indgå f.eks. ved revisionen.

29. Den forenklede sagsbehandlingsprocedure berører ikke de betingelser, som skal være opfyldt for at yde støtte til hjælpemidler eller forbrugsgoder, herunder f.eks. betingelsen om varig funktionsnedsættelse og væsentlighedskriteriet. Udmålingen af støtte berøres heller ikke f.eks. reglen om støtte til det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Kommunalbestyrelsen skal dermed fortsat sikre, at borgeren får tildelt det bedst egnede og billigste hjælpemiddel ud fra en vurdering af borgerens hjælpebehov, ligesom kommunalbestyrelsen skal yde den nødvendige tilpasning af hjælpemidlet og instruktion i dets anvendelse. F.eks. vil en borger med nedsat gangfunktion, der har fået bevilget en rollator efter den forenklede sagsbehandlingsprocedure, fortsat skulle have stillet den bedst egnede og billigste rollator til rådighed og tilbydes tilpasning og instruktion.

Hvis en borger har gjort brug af kommunens digitale løsning til forenklet sagsbehandling ved ansøgninger om hjælpemidler og forbrugsgoder, skal borgeren være opmærksom på selv at kontakte kommunalbestyrelsen særskilt med anmodning om øvrig støtte, idet en digital løsning ikke nødvendigvis indebærer, at en sagsbehandler har forholdt sig til, om ansøgningen giver anledning til iværksættelse af andre indsatser efter serviceloven. Men hvis kommunalbestyrelsen bliver opmærksom på, at borgeren på grund af et udækket hjælpebehov kunne have behov for øvrig hjælp, har kommunalbestyrelsen pligt til at foretage den fornødne sagsbehandling i denne anledning.

Kommunalbestyrelsens beslutning om at gøre brug af den forenklede sagsbehandlingsprocedure er et processuelt skridt og kan dermed ikke påklages til Ankestyrelsen.

Kapitel 4

Hjælpemidler

Hvad dækker ydelsen

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 3. Hjælp ydes til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

30. I forbindelse med kommunalbestyrelsens sagsbehandling må det afklares, hvilke manglende funktioner hjælpemidlet skal afhjælpe, og hvilke muligheder der findes for at afhjælpe den nedsatte funktionsevne under hensyn til borgerens situation. Formålet med hjælpen bør være, at den enkelte kan leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation.

Der skal ydes det bedst egnede og billigste hjælpemiddel ud fra en samlet vurdering af borgerens situation. Ved denne vurdering kan der bl.a. indgå oplysninger om borgerens behov og helbredsmæssige tilstand. Desuden indgår oplysninger om hjælpemidlets kvalitet, driftssikkerhed, betjeningsmulighed, driftsudgifter, holdbarhed, krav til service, garanti, service- og reparationsmuligheder.

Hjælpemidlet kan være til borgerens eget brug, f.eks. protese, stok, kørestol, eller til brug for andre, der hjælper borgeren i dagligdagen, f.eks. en personløfter.

Borgerens medvirken

31. Hvor der er tale om ydelse af hjælpemidler, der skal tilpasses den enkelte, skal borgeren så vidt muligt have mulighed for selv at prøve og vurdere hjælpemidlet, evt. forskellige typer, inden han eller hun træffer beslutning om, hvilket hjælpemiddel der konkret opfylder hans eller hendes behov.

Det er vigtigt, at borgeren får god instruktion under afprøvningen, og at han eller hun får god tid, således at den pågældende kan blive fortrolig med hjælpemidlet. I særlige tilfælde kan det anbefales, at borgeren får hjælpemidlet på prøve for gennem en passende periode at opleve funktionen i dagligdagen.

Instruktionen skal også omfatte oplysninger om eventuelle sikkerhedsforskrifter og vedligeholdelse. Ligeledes må instruktionen tilrettelægges efter den enkelte hjælpemiddelbruger og hjælpemidlets art. Kun på denne måde opnås den optimale nytte af hjælpemidlet.

Foreligger der en psykisk nedsat funktionsevne, må man være indstillet på, at afprøvning og træning i brug af hjælpemidler kan strække sig over lang tid og helst skal foregå i de omgivelser, hvor hjælpemidlet senere skal anvendes.

Når der er bevilget et hjælpemiddel, er det ofte vigtigt at følge sagen op, f.eks. for at se om der er valgt det rigtige hjælpemiddel, om yderligere instruktion eller tilretning er nødvendig, om der er ændringer i borgerens funktionsevne, som gør hjælpemidlet mindre egnet. Der kan også være sket en udvikling på hjælpemiddelmarkedet, som giver mulighed for at få et hjælpemiddel, der er væsentlig bedre egnet.

Der henvises i øvrigt til kommunalbestyrelsens særlige rådgivningsforpligtelse ved valg af hjælpemiddel, som er omtalt andetsteds i denne vejledning.

Ydelsesform

32. Hjælpen kan ydes som udlån, kontantydelse eller udleveres som naturalhjælp.

Naturalhjælp ydes især ved bevilling af hjælp til borgere, der løbende har behov for hjælpemidler, f.eks. ved inkontinens. Ved naturalhjælp må kommunens hjælpemiddeldepoter være så varieret, at den enkelte borger får dækket sit særlige behov.

En del hjælpemidler, der ydes som naturalhjælp, betragtes som *udlån*. Det vil især dreje sig om standardiserede hjælpemidler, der ikke har et særligt personligt præg. Det kan f.eks. dreje sig om særlige senge, lifte til løft m.v.

Hjælpen kan endvidere ydes som en *kontantydelse*. Dette vil bl.a. være tilfældet, hvor borgeren benytter sig af adgangen til frit valg og selv vælger en leverandør og vælger at få pengene helt eller delvist refunderet til selv at anskaffe et hjælpemiddel.

Reparation og udskiftning m.v.

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 4. Hjælp til reparation og udskiftning af bevilgede hjælpemidler samt reservehjælpemidler ydes efter behov. Hvis ansøgeren fortsat har behov for det pågældende hjælpemiddel, og ansøgerens funktionsnedsættelse i al væsentlighed er uændret siden kommunalbestyrelsens seneste afgørelse, og ansøgeren afgiver en erklæring herom på tro og love, skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om udskiftning af bevilgede hjælpemidler uden at indhente yderligere oplysninger. Kommunalbestyrelsen kan desuden træffe afgørelse om reparation af et hjælpemiddel på baggrund af en erklæring på tro og love fra ansøgeren om behovet for reparation. Kommunalbestyrelsen kan i sammenhæng hermed opstille faste kriterier for reparation af visse hjælpemidler, f.eks. kriterier for prisen på reparation, hvor reparation skal foretages, og hvor længe efter modtagelsen af hjælpemidlet reparation kan ske.

Stk. 2. […]

Stk. 3. Der ydes ikke hjælp til udgifter, som følger af brug af hjælpemidlet, f.eks. til drift, rengøring eller vedligeholdelse, jf. dog stk. 4-6.

Stk. 4. Der ydes hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilliget efter § 112 i lov om social service, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af ansøgeren.

Stk. 5. Der ydes hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning. Ansøgeren betaler selv udgifterne til den første årlige udskiftning.

Stk. 6. Hjælp til førerhunde omfatter tillige et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden.

33. Hjælpemidler udskiftes, når der er behov for det. Der kan ikke opstilles generelle retningslinjer for, hvor længe et hjælpemiddel skal holde. Der skal derfor altid foretages en individuel bedømmelse af ansøgninger om udskiftning.

I vejledningens kapitel 10 om de enkelte typer af hjælpemidler er der under de enkelte hjælpemidler nævnt vejledende udskiftningsintervaller. Dette indebærer ikke, at hjælpemidlet skal udskiftes på dette tidspunkt, eller at behov for hyppigere udskiftning ikke kan forekomme. Individuel brug, legemlige forandringer og slitage kan selv efter kort tid gøre det umuligt at anvende hjælpemidlet. Et hjælpemiddel kan blive uanvendeligt af andre årsager eller gå tabt, f.eks. ved tyveri eller brand. I sidstnævnte situationer bør borgeren forsynes med et erstatningshjælpemiddel uden unødig forsinkelse. Herudover kan borgerens behov, f.eks. ved progredierende lidelser, have ændret sig.

Udskiftning af et hjælpemiddel kan også blive aktuel, hvis der er kommet et hjælpemiddel på markedet, der er væsentligt bedre egnet for borgeren, eller som i væsentlig grad bedre kan afhjælpe den nedsatte funktionsevne.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen i de tilfælde, hvor borgerens funktionsnedsættelse i al væsentlighed er uændret siden seneste afgørelse om bevilling af et hjælpemiddel, og borgeren afgiver en tro- og loveerklæring herom, træffe afgørelse om udskiftning af hjælpemidlet uden at indhente yderligere oplysninger. Bestemmelsen indebærer dermed obligatorisk brug af tro og love-erklæringer ved udskiftning af hjælpemidler i de tilfælde, hvor borgerens funktionsnedsættelse i al væsentlighed er uændret. Det bemærkes herved, at bestemmelsen alene finder anvendelse på hjælpemidler bevilget efter servicelovens § 112, hvorimod den ikke gælder for forbrugsgoder bevilget efter servicelovens § 113, heller ikke i de tilfælde, hvor et forbrugsgode udelukkende fungerer som et hjælpemiddel for borgeren. Hvis der er sket ændringer i borgerens funktionsnedsættelse, kan fremgangsmåden med tro og love-erklæring imidlertid ikke anvendes. I disse tilfælde skal sagen oplyses efter de almindeligt gældende regler herom. Det er kommunalbestyrelsen, der foretager vurderingen af, om fremgangsmåden med brug af tro- og loveerklæring kan anvendes.

Reservehjælpemidler

34. Normalt vil der ikke være behov for reservehjælpemidler. Ved hjælpemidler som kompressionsstrømpe, brystprotese, støttekorset, fodtøj og andre kropsbårne hjælpemidler kan der dog af hygiejniske hensyn være behov for et reservehjælpemiddel.

Hvis et hjælpemiddel f.eks. er ydet til brug i hjemmet, kan der efter en konkret vurdering af behovet ydes reservehjælpemidler, når det pågældende hjælpemiddel er meget vanskeligt at medbringe uden for hjemmet. Dette er især aktuelt, hvor børn er optaget i dagtilbud, skole eller lignende, som ikke er forpligtet til at stille hjælpemidlet til rådighed, eller hvor en voksen borger er optaget på et dagcenter, beskyttet værksted, skole eller lignende, som ikke er forpligtet til at stille hjælpemidlet til rådighed i arbejds- eller skolesituationen. Se andetsteds i denne vejledning om afgrænsning til anden lovgivning.

Reparation

35. Der ydes hjælp til nødvendige reparationer af hjælpemidler.

Kommunalbestyrelsen skal være opmærksom på købelovens reklamationsregler (den toårige reklamationsfrist eller eventuel løfte/aftale om garanti eller fri service.

Kommunalbestyrelsen må sikre sig, at hjælpemidler repareres på forsvarlig måde, og at borgeren lider mindst muligt afsavn. Under reparationen udlånes eventuelt et andet egnet hjælpemiddel.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om reparation af et hjælpemiddel på baggrund af en tro og love-erklæring fra borgeren om behovet for reparation. Det er valgfrit for kommunalbestyrelsen, om den vil gøre brug af denne mulighed.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at gøre brug af fremgangsmåden med tro og love-erklæringer i sager om reparation af hjælpemidler, kan der i sammenhæng hermed opstilles faste kriterier for reparation af visse hjælpemidler. Det kan f.eks. dreje sig om kriterier for prisen på reparationen, eller hvor reparationen skal foretages. Det kan også dreje sig om at opstille en tidsgrænse for, hvor længe efter modtagelsen af hjælpemidlet reparation kan ske.

Drift

36. Der ydes, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 3, normalt ikke hjælp til dækning af udgifter, der følger af brug af hjælpemidlet, f.eks. til drift (alm. batterier, opladning af elektriske hjælpemidler), rengøringsmidler og almindelig vedligeholdelse.

Borgeren må allerede inden eller ved bevilling af et hjælpemiddel orienteres om, at der påløber udgifter og om disses forventede størrelse. Eventuelt kan det overvejes, om der kan ydes tilskud til udgifterne efter merudgiftsreglerne i servicelovens §§ 41 eller 100, eller som et personligt tillæg efter pensionslovgivningen.

Der kan dog ydes hjælp til enkelte driftsudgifter. F.eks. yder kommunalbestyrelsen efter bekendtgørelsens § 4, stk. 4, hjælp til batterier til brug for hjælpemidler bevilget efter servicelovens § 112, som ikke kan købes i almindelig handel, eller som ikke kan eller bør udskiftes af borgeren. Der ydes således hjælp til batterier, akkumulatorer eller lignende, som ikke uden videre kan anskaffes i dagligvareforretninger, og hvor selve installationen kræver en ekspertise, viden eller omhu, som det ikke nødvendigvis kan forventes, at borgeren er i besiddelse af. Batterier til formål som f.eks. alarmer og lygter, der kan købes i almindelige dagligvareforretninger, kiosker m.v., og som det ikke kræver særlig viden eller omhu at udskifte, falder således uden for ydelsesområdet for hjælp.

Ankestyrelsens principafgørelse 63-14:

Ankestyrelsen fastslog, at udgifter til elektroder til et elektronisk hjælpemiddel som en dropfodsstimulator skal dækkes af kommunen, da elektroderne er en nødvendig bestanddel af hjælpemidlets

funktion. Batterier, som en dropfodsstimulator også anvender, er derimod en almindelig driftsudgift, som ikke skal dækkes af kommunen.

Ankestyrelsens principafgørelse 10-16:

En app er et hjælpemiddel, hvis app'en er fremstillet med henblik på at kompensere for en nedsat funktionsevne. Hvis et abonnement er en forudsætning for at kunne anvende app'en efter dens formål, skal kommunen afholde abonnementsudgifterne. Abonnementsudgifter til en hjælpemiddel-app og udgifter til fastnetabonnement til brug for et nødkald er derfor ikke driftsudgifter, da der ikke er tale om udgifter, som følger af brugen af hjælpemidlet.

Desuden yder kommunalbestyrelsen, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 5, hjælp til udskiftning af dæk og slanger til kørestole, hvis der er behov for mere end en årlig udskiftning, mens borgeren selv betaler udgifterne til den første årlige udskiftning.

En kørestolsbruger skal alene betale udgifterne til én årlig udskiftning af dæk og slanger, uanset antallet af kørestole, borgeren har.

Ankestyrelsens principafgørelse C-61-01:

En kørestolsbruger skal kun betale udgifterne til én årlig udskiftning af dæk og slanger, uanset antallet af kørestole. Der er således ikke grundlag for at pålægge kørestolsbrugere at betale for den første årlige udskiftning af dæk og slanger på hver kørestol, der er ydet som hjælpemiddel.

Hjælp til førerhunde omfatter, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4, stk. 6, tillige et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden. Undtagelsesbestemmelsen om, at hjælp til førerhunde omfatter et årligt beløb til dækning af løbende nødvendige udgifter til førerhunden omhandler alene førerhunde. Der er ikke i bekendtgørelsen hjemmel til at dække løbende nødvendige merudgifter til en servicehund bevilget som et hjælpemiddel.

Ankestyrelsens principafgørelser 58-09 og 93-15:

En servicehund til en person med en psykisk funktionsnedsættelse kan være et hjælpemiddel.

Der kan ikke stilles krav om, at borgeren skal holde hjælpemidlet særskilt forsikret. Borgeren er forpligtet til at passe på hjælpemidler som på sine egne ting. Beskadiges hjælpemidlet eller går hjælpemidlet til grunde, kan kommunalbestyrelsen, hvis borgeren eller skadevolderen har en familieforsikring, undersøge, om skaden kan dækkes. Borgeren er forpligtet til at medvirke hertil.

Kommunalbestyrelsen vil ved hyppige skadesforløb kunne tage disse i betragtning ved vurderingen af, hvorledes hjælpemiddelbehovet kan løses, og hvilket hjælpemiddel der i den konkrete situation skal stilles til rådighed.

Kapitel 5

Leverandørvalg - Hjælpemidler

Generelt

Serviceloven

§ 112. […]

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af bestemte leverandører. I forbindelse med kommunalbestyrelsens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

Stk. 3. […]

37. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at et hjælpemiddel skal leveres af en bestemt leverandør.

Med leverandøraftaler sigtes der til aftaler, som regulerer en kommunes hjælpemiddelsortiment eller antal af leverandører. Bestemmelsen omfatter hjælpemiddelområdet generelt og ikke alene de situationer, hvor hjælpemidlet udleveres til borgeren direkte af leverandøren.

Kommunalbestyrelsen skal ved indgåelse af leverandøraftaler inddrage repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikationerne.

Reglen om brugerrepræsentation har til formål at inddrage brugernes viden og erfaring om produkterne og den service, der bør knytte sig dertil. Brugerrepræsentanterne skal således sikres indflydelse på, hvilke krav kommunalbestyrelserne skal stille til indholdet i leverandøraftaler, herunder krav til kvalitet, forsyningssikkerhed, sortiment, forhandlernet m.v.

Desuden vil brugerrepræsentanternes medvirken ved formulering af kravene i og forudsætningerne bag de indgåede aftaler være medvirkende til at tydeliggøre, hvad borgerne kan forvente af det offentlige system på hjælpemiddelområdet.

Den enkelte kommunalbestyrelse tilrettelægger brugerindflydelsen i forbindelse med udarbejdelse af kravspecifikationerne. Det bør i den forbindelse sikres, at processen med udarbejdelse af aftalegrundlaget tilrettelægges på en sådan måde, at brugerrepræsentanterne får den nødvendige tid til at gøre deres indflydelse gældende.

Efter princippet om meroffentlighed i offentlighedsloven er der ikke noget til hinder for, at brugerrepræsentanterne gennem aktindsigt får mulighed for at se de indkomne tilbud. Det anbefales, at brugerrepræsentanterne får denne mulighed som led i brugerinddragelsen ved kommunalbestyrelsens indgåelse af leverandøraftaler. Muligheden for aktindsigt bør dog vurderes i forhold til de involverede tilbudsgiveres private kommercielle interesse. Det skal endvidere bemærkes, at brugerrepræsentanternes inddragelse i henhold til EU's udbudsregler ikke må være egnet til at udelukke konkurrencen.

Som repræsentanter for brugere anbefales det at inddrage personer fra de relevante handicaporganisationer. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at høre Handicaprådet om kravspecifikationerne, jf. retssikkerhedslovens § 37 a, stk. 2, hvoraf fremgår, at kommunalbestyrelsen skal høre handicaprådet over alle initiativer, som har betydning for mennesker med handicap. Høringspligten gælder, uanset om handicaprådet har været inddraget i arbejdet. Det kan også være relevant at inddrage øvrige brugerrepræsentanter eller andre, der har en særlig ekspertise på området.

Hjælpemidler dækker over et meget bredt spektrum af produkter, som benyttes af vidt forskellige brugergrupper. Derfor kan det ikke generelt siges, hvilke forhold der bør specificeres i de krav, der

danner grundlag for leverandøraftalerne. Dette kan f.eks. være spørgsmål om kvalitet, produktsortiment, forsyningssikkerhed, leveringstid, garanti, reklamation, reparation m.v.

Med hensyn til kravene til produkternes kvalitet findes der på specifikke produktområder ISO-standarder, som kan indgå ved udarbejdelse af kravspecifikationer.

Når hjælpemidlet udleveres direkte fra leverandøren, vil det kunne være hensigtsmæssigt i aftalegrundlaget at præcisere nogle fagmæssige krav, f.eks. at leverandøren har en specifik uddannelsesmæssig baggrund, og at leverandøren skal kunne tilbyde løbende kontrol og hjemmebesøg. Der vil endvidere kunne fastlægges procedurer vedrørende f.eks. ansøgning og udskiftning eller reparation af udleverede hjælpemidler.

Afhængig af de lokale forhold vil det kunne være hensigtsmæssigt med fælleskommunale leverandøraftaler, der vil kunne bidrage til at sikre et bredt udvalg af hjælpemidler og dermed i så høj grad som muligt sikre leverance af hjælpemidler til den rigtige pris, hvor hjælpemidlerne kan imødekomme borgerens behov. Dette kan ligeledes opnås ved, at kommunalbestyrelsen indgår aftaler med et konsortium af flere leverandører. Endelig kan kommunalbestyrelsens kompetence til at indgå leverandøraftaler efter servicelovens § 112, stk. 2, overlades til regionen. Hvis en kommunalbestyrelse ønsker at overlade kompetencen til at indgå leverandøraftaler til regionen, skal handicaprådet høres. Overlades kompetencen herefter til regionen, skal kommunalbestyrelsen sikre sig, at repræsentanter for brugere inddrages ved udarbejdelsen af kravspecifikationerne.

Det bemærkes, at en leverandøraftale ikke må være til hinder for, at borgere med et særligt behov får stillet et egnet hjælpemiddel til rådighed, selv om hjælpemidlet ikke er omfattet af leverandøraftalen. Reglen i hjælpemiddelbekendtgørelsens § 3, stk. 1, om støtte til det bedst egnede og billigste hjælpemiddel gælder således, uanset om der foreligger en leverandøraftale eller ej. Hvis det hjælpemiddel, der er omfattet af leverandøraftalen, i en konkret situation ikke vurderes som det bedst egnede og billigste, skal kommunalbestyrelsen stille et andet produkt til rådighed, som opfylder denne betingelse.

Udbud

38. Det bemærkes, at indgåelse af leverandøraftaler skal ske i overensstemmelse med gældende udbudsretlige regler.

Indgåelse af en ny leverandøraftale, eventuel ændring i typen af hjælpemiddel og betydningen af reglerne om frit valg på hjælpemiddelområdet

39. Hvis en kommunalbestyrelse indgår en ny leverandøraftale, så der kommer hjælpemidler med nye eller ændrede funktioner, skal kommunalbestyrelsen i forhold til alle de borgere, der som en konsekvens af den nye leverandøraftale fremover vil modtage en anden type hjælpemiddel, foretage en konkret og individuel vurdering af, om det nye hjælpemiddel er det bedst egnede og billigste i forhold til borgerens behov. Kommunalbestyrelsen skal i forhold til hver enkelt borger træffe en afgørelse herom, som kan påklages til Ankestyrelsen. I disse tilfælde vil det således ikke være tilstrækkeligt, at kommunalbestyrelsen blot meddeler de berørte borgere, at de fremover vil få en anden type hjælpemiddel.

Hvis en kommunalbestyrelse indgår en ny leverandøraftale, som blot betyder leverandørskift, men ingen ændringer i typen af hjælpemiddel, det vil sige uændret funktion, skal de berørte borgere have besked herom, men der skal ikke træffes en ny afgørelse.

Ved kommunalbestyrelsens afgørelse om bevilling af en anden type hjælpemiddel eller besked om leverandørskift bør kommunalbestyrelsen vejlede om reglerne om frit valg på hjælpemiddelområdet, jf. servicelovens § 112, stk. 3 og 4, således at borgeren får kendskab til muligheden for at vælge en anden

leverandør eller et andet hjælpemiddel end det, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om. Det bemærkes herved, at frit-valgs-reglerne ikke ændrer på kommunalbestyrelsens pligt til at yde støtte til det bedst egnede og billigste hjælpemiddel uden egenbetaling for borgeren.

Kapitel 6

Frit valg af hjælpemidler

Formål

Serviceloven

§ 112. […]

Stk. 2. […]

Stk. 3. Ansøgeren kan vælge leverandør af hjælpemidler, jf. dog stk. 4. Hvis kommunalbestyrelsen har indgået en leverandøraftale, og ansøgeren ønsker at benytte en anden leverandør end den, som kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale med, indkøber ansøgeren selv hjælpemidlet og får udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Stk. 4. Ansøgerens ret til at vælge leverandør af hjælpemidler efter stk. 3 gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, som er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som ansøgeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør.

Stk. 5. […]

40. Efter servicelovens § 112, stk. 3, kan borgeren vælge leverandør af hjælpemidler.

Endvidere kan borgeren mod betaling af prisdifferencen vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som kommunalbestyrelsen vil yde støtte til. Det forudsættes her, at det valgte hjælpemiddel stadig kompenserer for den nedsatte funktionsevne.

Formålet med fritvalgsordningen er at give borgere med nedsat funktionsevne adgang til frit valg af hjælpemidler. Hermed ønskes det at forbedre vilkårene for denne gruppe borgere gennem øgede og bedre valgmuligheder for den enkelte.

Borgernes adgang til frit valg ændrer ikke på det generelt gældende kompensationsprincip, hvorefter borgere med nedsat funktionsevne tilbydes ydelser og hjælpeforanstaltninger for at kompensere for og minimere konsekvenserne af deres funktionsnedsættelse. Kommunalbestyrelsen skal således fortsat yde den hjælp, som borgerne efter lovgivningen har krav på, uden at det får økonomiske konsekvenser for den enkelte.

Indholdet i fritvalgsordningen

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 6. Ansøgeren kan vælge leverandør af hjælpemidler, jf. dog stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen har indgået en leverandøraftale, og ansøgeren ønsker at benytte en anden leverandør end den, som kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale med, indkøber ansøgeren selv hjælpemidlet og får udgifterne hertil refunderet, dog højst med et beløb svarende til den pris, kommunen kunne have erhvervet hjælpemidlet til hos sin leverandør. Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandøraftale, kan ansøgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Stk. 2. […]

41. Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan borgeren vælge leverandør af hjælpemidler. Borgeren kan endvidere mod betaling af prisdifferencen vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling. Adgangen til frit valg gælder således alle typer af hjælpemidler.

Hvis borgeren, når den pågældende er blevet bevilget et hjælpemiddel, ønsker at benytte adgangen til frit valg, er det borgeren selv, der indkøber hjælpemidlet, hvorefter udgifterne refunderes af kommunalbestyrelsen. Hvis der er tale om et hjælpemiddel, der er omfattet af en af kommunalbestyrelsen indgået leverandøraftale, kan der højst refunderes udgifter med et beløb svarende til den pris, som kommunalbestyrelsen kunne have erhvervet hjælpemidlet for hos sin leverandør. Hvis der er tale om et hjælpemiddel, der ikke er omfattet af en leverandøraftale, kan borgeren vælge leverandør, og støtten ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Om den praktiske afregning mellem borgeren, leverandøren og kommunalbestyrelsen henvises til punkt 48 nedenfor.

Borgerens ret til frit valg ændrer ikke på reglen om, at kommunalbestyrelsen skal yde støtte til det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Det er kommunalbestyrelsen, der ud fra en konkret og individuel vurdering af borgerens samlede funktionsnedsættelse og de deraf affødte behov for kompensation i hver enkelt sag afgør, hvilket hjælpemiddel der er bedst egnet og billigst. Kommunalbestyrelsens afgørelse herom kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedsloven.

Undtagelser i retten til frit valg

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 6. […]

Stk. 2. Ansøgerens ret til at vælge leverandør af hjælpemidler efter stk. 1 gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, som er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som ansøgeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør.

Stk. 3. […]

Ankestyrelsens principafgørelse 84-12:

Ved bevillingen af hjælpemidler yder kommunen støtte til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel. Dette gælder også, når kommunen ikke har indgået en leverandøraftale. Det skal fremgå af bevillingen fra kommunen, hvilket hjælpemiddel kommunalbestyrelsen anser som det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, og hvilket hjælpemiddel kommunen yder støtte til.

42. Borgerens ret til frit at vælge leverandør gælder ikke, hvis kommunalbestyrelsen kan stille et hjælpemiddel til rådighed, der er fuldstændig identisk med det hjælpemiddel, som borgeren ønsker at anskaffe fra en anden leverandør, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 2. Reglen vedrører kun borgerens ret til frit leverandørvalg, hvorimod retten til at vælge et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling, ikke begrænses.

Undtagelsen skal ifølge lovforarbejderne til ændringsloven, hvormed fritvalgsordningen blev indført, forstås snævert, således at retten til frit leverandørvalg alene afskæres i de tilfælde, hvor borgeren ønsker at indkøbe et hjælpemiddel, som er fuldstændig identisk med det, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed. Som et eksempel kan nævnes, at borgeren har fået bevilget en rollator af mærket X. På kommunens hjælpemiddellager findes en brugt rollator af dette mærke. Men borgeren ønsker en fuldstændig identisk rollator af samme mærke, men en ny. I denne situation vil borgeren ikke kunne benytte sig af retten til frit at vælge leverandør. Noget tilsvarende vil gælde, hvis borgeren ønsker et fuldstændig identisk hjælpemiddel i en anden farve end det, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed.

Undtagelsen skal sikre, at der ikke indkøbes nye hjælpemidler, som er fuldstændig identiske med brugte hjælpemidler, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed. Heri ligger, at undtagelsen alene finder anvendelse for genbrugshjælpemidler, hvorimod den ikke gælder for engangs-hjælpemidler. Dette skal ses i sammenhæng med, at mange hjælpemidler er udlån, samt med kommunernes muligheder for at genanvende returnerede hjælpemidler, som fortsat er tidssvarende.

Ordningen om frit valg inden for hjælpemidler gælder alene for hjælpemidler, der er tildelt efter servicelovens § 112. Frit valg gælder således ikke tilsvarende for forbrugsgoder, herunder også forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel. Dette skyldes, at der her tildeles støtte efter forbrugsgodebestemmelsen i servicelovens § 113. Denne bestemmelse indeholder ikke nogen fritvalgsordning.

Ankestyrelsens principafgørelse 121-13:

Principafgørelsen fastslår, at reglerne om frit valg i forhold til hjælpemidler ikke kan anvendes for forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel. Et forbrugsgode, der udelukkende fungerer som hjælpemiddel, er i sin karakter et forbrugsgode og ikke et hjælpemiddel.

43. Retten til frit valg vil ikke gælde for redskaber, der er til fælles brug for beboere i et botilbud efter servicelovens kapitel 20, eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kapitel 7, 8 og 11. Dette hænger sammen med, at sådanne redskaber ikke er hjælpemidler i servicelovens forstand, men stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

På samme måde er redskaber såsom plejesenge eller lifte, som kommunen af hensyn til f.eks. medarbejdernes arbejdsmiljø skal kunne vælge, heller ikke omfattet af retten til frit valg. Sådanne redskaber betragtes ligeledes ikke som hjælpemidler i servicelovens forstand, men er derimod omfattet af arbejdsmiljølovgivningen.

Krav til hjælpemidler indkøbt under fritvalgsordningen

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 6. […]

Stk. 2. […]

Stk. 3. […]

Stk. 4. Det er en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til hjælpemidler indkøbt efter reglerne i § 112, stk. 3, i lov om social service, at det hjælpemiddel, som ansøgeren har valgt, opfylder de faglige specifikationer og krav til egnethed, som kommunalbestyrelsen har opstillet. Det er ansøgerens ansvar at sikre dette.

Stk. 5. […]

44. Det er efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 4, en betingelse for, at kommunalbestyrelsen kan yde støtte til et hjælpemiddel indkøbt under fritvalgsordningen, at det hjælpemiddel, som borgeren har valgt, opfylder de faglige specifikationer og krav til egnethed, som kommunalbestyrelsen har opstillet i forbindelse med bevillingen. Det er borgerens ansvar at sikre dette. Hvis brugeren har indkøbt et hjælpemiddel, som ikke opfylder de opstillede faglige specifikationer og krav til egnethed, vil borgeren ikke have krav på støtte til hjælpemidlet fra kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen bør vejlede borgeren herom som et led i vejledningen om fritvalgsordningen.

For at sikre, at borgerne ikke indkøber hjælpemidler under fritvalgsordningen, som ikke opfylder faglige specifikationer og krav til egnethed, kan kommunalbestyrelsen f.eks. kræve, at hjælpemidlerne skal være CE-mærkede.

Tilbagelevering og refusion af egenbetaling

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 7. Hjælpemidler, hvortil der er ydet støtte efter reglerne i § 112, stk. 3, i lov om social service, betragtes som udlån og skal tilbageleveres til kommunen, når ansøgeren ikke har brug for den mere, jf. dog § 3, stk. 2, 2. pkt. Ansøgeren opnår dermed ikke ejendomsret til hjælpemidlet.

Stk. 2. Ansøgerens eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, skal ved tilbagelevering af hjælpemidlet til kommunen inden 4 år regnet fra købstidspunktet, udbetales til ansøgeren efter fradrag af 2.850 kr. inkl. moms og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå. Det er en betingelse, at hjælpemidlet har fået en generelt forøget anvendelighed også for andre end ansøgeren. Egenbetaling på op til 2.850 kr. udbetales ikke ved tilbagelevering af hjælpemidlet.

45. Hjælpemidler, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til under fritvalgsordningen, betragtes som udlån, og de skal derfor leveres tilbage til kommunen, når borgeren ikke længere har brug for dem. Efter hjælpemiddelsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, 2. pkt., skal følgende hjælpemidler dog ikke tilbageleveres

efter endt brug: Ortopædisk fodtøj, arm- og benproteser, støttekorsetter og bandager m.v., parykker, brystproteser, stomihjælpemidler og kropsbårne synshjælpemidler til personer med en varigt nedsat synsfunktion eller medicinsk-optisk definerede, varige øjenlidelser.

Borgeren opnår dermed ikke ejendomsretten til hjælpemidlerne. Dette gælder også i de tilfælde, hvor borgeren har indkøbt et dyrere hjælpemiddel end det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling.

Hvis hjælpemidlet på grund af borgerens egenbetaling har fået en generelt forøget anvendelighed også for andre borgere, skal kommunalbestyrelsen ved borgerens tilbagelevering af hjælpemidlet, refundere borgeren dennes egenbetaling. Et eksempel, hvor hjælpemidlet har fået en generelt forøget anvendelighed, er, hvor hjælpemidlet på grund af borgerens merkøb har fået yderligere funktioner, som andre borgere også kan have glæde af. Som eksempel herpå kan nævnes en stol, der ved borgerens merkøb har fået den yderligere funktion, at den kan hjælpe borgeren til at komme op at stå. Et andet eksempel kan være særligt IT-udstyr, hvor borgerens merkøb har givet øget kapacitet.

Muligheden for refusion af egenbetaling bortfalder efter 4 år regnet fra købstidspunktet, og egenbetaling på op til 2.850 kr. inkl. moms refunderes ikke.

Hvis betingelserne for refusion ved tilbagelevering er opfyldt, beregnes det beløb, som borgeren skal have refunderet således: Først fratrækkes 2.850 kr. Dernæst nedskrives beløbet med 1/48 for hver måned, der er gået, siden kvittering forelå.

Eksempel:

Per opfylder betingelserne for refusion af egenbetaling ved tilbagelevering af et hjælpemiddel, som han har købt efter reglerne om frit valg. Pers samlede egenbetaling udgør 7.000 kr. Først fratrækkes 2.850 kr. Det tilbageværende beløb på 4.150 kr. skal derefter nedskrives med 1/48 for hver måned, der er gået, siden kvittering forelå. Hvis Per tilbageleverer hjælpemidlet efter 2 år, skal de 4.150 kr. således nedskrives med 24/48, og Per skal derfor have refunderet 2.075 kr.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om refusion af egenbetaling ved tilbagelevering, og afgørelsen kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedsloven.

Reparation og udskiftning af hjælpemidler indkøbt under fritvalgsordningen

Hjælpemiddelbekendtgørelse

§ 4. […]

Stk. 2. Hvis ansøgeren har benyttet sig af retten til frit valg af hjælpemiddel, jf. § 112, stk. 3, i lov om social service, og hvis der på grund af ansøgerens frie valg undtagelsesvist skulle blive tale om ekstraordinært dyre eller hyppige reparationer eller hyppigere udskiftninger, skal udgifterne hertil afholdes af ansøgeren selv.

Stk. 3. […]

46. Der ydes hjælp til reparation og udskiftning af hjælpemidler efter behov. Dette gælder også for hjælpemidler, som kommunalbestyrelsen har ydet støtte til under fritvalgsordningen.

Hvis borgeren har benyttet sig af retten til frit valg, og hvis der på grund af borgerens frie valg af hjælpemiddel undtagelsesvist skulle blive tale om ekstraordinært dyre eller hyppige reparationer eller hyppigere udskiftninger, skal udgifterne hertil afholdes af borgeren selv. Som et eksempel, hvor det kan overvejes at lade udgifterne til reparation påhvile borgeren, kan nævnes, at borgeren har valgt et hjælpemiddel med yderligere funktioner i forhold til det, som er omfattet af kommunalbestyrelsens bevilling, og det er tilstedeværelsen af disse funktioner, som gør, at hjælpemidlet skal repareres ekstraordinært hyppigt.

Det er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om støtte til reparation og udskiftning af hjælpemidler, og kommunalbestyrelsens afgørelser kan påklages til Ankestyrelsen efter reglerne herom i retssikkerhedsloven.

Kommunalbestyrelsens vejledningspligt i forbindelse med fritvalgsordningen

47. Kommunalbestyrelsen skal som en del af sin generelle rådgivnings- og vejledningsforpligtelse yde rådgivning om adgangen til frit valg af hjælpemidler, herunder om konsekvenserne af at have benyttet retten til frit valg, f.eks. i forhold til tilbagelevering efter endt brug og reglerne om refusion af egenbetaling.

Herudover sker der ingen ændringer i kommunalbestyrelsens rådgivnings- og vejledningsforpligtelse som følge af adgangen til frit valg. Det vil sige, at borgerne i hjælpemiddelsager skal tilbydes rådgivning og vejledning fra kommunalbestyrelsen i samme omfang, som hvis der ikke var gjort brug af adgangen til frit valg. Det kan f.eks. dreje sig om vejledning i valg af hjælpemiddel.

Derimod har kommunalbestyrelsen ikke nogen udvidet vejledningsforpligtelse i de tilfælde, hvor borgeren har benyttet frit valg og har købt et hjælpemiddel, som har funktioner, der rækker ud over de funktioner, der er i det hjælpemiddel, som kommunalbestyrelsen vurderer som værende bedst egnet og billigst. Det påhviler således ikke kommunalbestyrelsen at yde ekstra vejledning, som er en konsekvens af borgerens benyttelse af fritvalgsordningen, ligesom det ikke påhviler kommunalbestyrelsen at yde vejledning om leverandører af hjælpemidler som et led i borgerens frie valg.

Kommunalbestyrelsens administration af fritvalgsordningen

48. Frem til kommunalbestyrelsens bevilling foreligger, medfører borgerens adgang til frit valg ingen administrative ændringer på hjælpemiddelområdet.

I tilknytning til bevillingsskrivelsen bør kommunalbestyrelsen vejlede borgeren om retten til frit valg, jf. punkt 47. Hvis borgeren herefter beslutter sig for at benytte sin ret til frit valg, skal den pågældende underrette kommunalbestyrelsen herom, hvorefter kommunalbestyrelsen skal oplyse om prisen på det hjælpemiddel, som kommunalbestyrelsen kan stille til rådighed, og som opfylder de krav til egnethed, som er opstillet i forbindelse med bevillingen.

Borgeren har herefter mulighed for at afsøge markedet og finde frem til det hjælpemiddel, som den pågældende ønsker at anskaffe, hvorefter borgeren bør underrette kommunalbestyrelsen, som så må vurdere, om betingelserne for at yde støtte til hjælpemidlet er opfyldt, herunder også om kommunalbestyrelsen kan stille et fuldstændig identisk hjælpemiddel til rådighed. Det er herefter borgeren selv, der indkøber hjælpemidlet.

Når borgeren har indkøbt sit hjælpemiddel, skal afregningen mellem borgeren, kommunalbestyrelsen og leverandøren ske efter reglerne i hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 3. Efter denne bestemmelse skal fakturaen fra den leverandør, som borgeren vælger, sendes og afregnes direkte med kommunalbestyrelsen. Borgeren hæfter selv for egenandelen, som borgeren betaler direkte til leverandøren. Det skal fremgå af fakturaen, som sendes til kommunalbestyrelsen, om borgerens eventuelle egenandel er fratrukket.

Ved denne afregningsform sikres det, at det ikke indebærer en unødig belastning af borgerens økonomi, hvis adgangen til frit valg benyttes. Endvidere vil det være muligt for kommunalbestyrelserne at afløfte moms af regningen gennem momsrefusionsordningen for kommuner og regioner. Det er en forudsætning, at kommunalbestyrelsen modtager en faktura, hvorpå momsen er anført.

Kapitel 7

Forbrugsgoder

Generelt om forbrugsgoder

Serviceloven

§ 113. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Stk. 2. Der kan kun ydes hjælp, når udgiften er over 500 kr.

Stk. 3. Hjælpen udgør 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

Stk. 4. Hvis det på grund af den nedsatte funktionsevne er nødvendigt med et forbrugsgode, der er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller hvis den nedsatte funktionsevne nødvendiggør særlig indretning af forbrugsgodet, betaler kommunen, jf. stk. 1, de nødvendige merudgifter.

Stk. 5. Hvis forbrugsgodet udelukkende fungerer som et hjælpemiddel til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne, betaler kommunen, jf. stk. 1, de fulde anskaffelsesudgifter. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 6. Børne- og socialministeren kan i en bekendtgørelse fastsætte nærmere regler om

1) afgrænsningen af de forbrugsgoder, der kan ydes hjælp til, og adgangen til genanskaffelse, og

2) i hvilket omfang modtageren selv skal betale en del af udgiften til reparation og drift af et forbrugsgode.

49. Kommunalbestyrelsen skal yde støtte til forbrugsgoder til borgere med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når forbrugsgodet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller er nødvendigt for, at borgeren kan udøve et erhverv.

Betingelserne svarer til betingelserne for at få hjælpemidler efter servicelovens § 112, stk. 1. Der henvises til kapitel 1, hvor muligheden for at yde støtte til forbrugsgoder til borgere med midlertidig funktionsnedsættelse i en kort, tidsbegrænset periode også er omtalt.

Forbrugsgoder omfatter produkter, der er fremstillet og forhandles bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed.

Sådanne produkter er således ikke fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe en nedsat funktionsevne, men kan dog i en række tilfælde udgøre den kompensation, som borgere med nedsat funktionsevne har behov for.

Det gælder f.eks. situationer, hvor produkter så som visse stole, en trehjulet knallert eller en ladcykel bevirker, at den pågældende kan udføre dagligdags funktioner, som han eller hun ellers ikke ville være i stand til uden hjælp, og hvor der ikke i øvrigt er andre personer i husstanden, der med rimelighed kan påtage sig opgaverne. Det bør i denne forbindelse bemærkes, at børn af forældre med nedsat funktionsevne ikke af det offentlige kan pålægges mere arbejde i hjemmet, end deres jævnaldrende kammerater udfører. Hvilke produkter, der er omfattet af begrebet forbrugsgoder, ændres i takt med den almindelige samfundsudvikling, og skal sammenholdes med forbrugsgoder, der omfattes af sædvanligt indbo. Se punkt 51.

Med den stigende vægt på tilgængelighed for borgere med nedsat funktionsevne må det forventes, at stadig flere produkter vil blive fremstillet med indbyggede handicapegnede funktioner, således at de i en konkret situation kan virke handicapkompenserende.

Støtten ydes til køb af et forbrugsgode. I modsætning til det egentlige hjælpemiddelområde får borgeren således ejendomsretten til produktet, og kan efter eget valg af leverandør købe det produkt, han eller hun ønsker. Der er også mulighed for, at borgeren kan købe et dyrere produkt mod selv at betale ekstraudgifterne.

Hvis betingelserne for støtte til køb af forbrugsgoder er opfyldt, ydes der hjælp, uanset om borgeren selv tidligere har anskaffet sig et lignende forbrugsgode.

Bundgrænse for ydelserne

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. […]

Stk. 5. Der ydes kun hjælp efter denne bestemmelse, når udgiften i den enkelte ydelsessituation overstiger 500 kr.

Stk. 6. […]

50. Støtten omfatter kun udgifter til køb af forbrugsgoder, der koster mere end 500 kr.

Hvis der i den enkelte ydelsessituation er behov for mere end ét forbrugsgode, lægges den samlede udgift til grund.

Sædvanligt indbo

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. […]

Stk. 6. Der ydes ikke hjælp efter denne bestemmelse til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, f.eks. almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV, radioer, DVD-afspillere, CD-afspillere, tablets m.v., som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

51. Der kan ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo, f.eks. almindelige stole, borde, senge, telefoner, TV, radioer, CD-afspillere, DVD-afspillere, tablets, computere, vaskemaskiner, tørretumblere, opvaskemaskiner, almindelige køkkenmaskiner m.v., og som normalt findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

Der ydes således ikke støtte til almindelige CD-afspillere til blinde, der f.eks. har behov for afspilning af lydbøger eller lydbreve. Ligeledes ydes der ikke støtte til el-cykler eller robotstøvsugere uanset den nedsatte funktionsevne.

Hvilke forbrugsgoder, der indgår i sædvanligt indbo, vil løbende ændres i takt med den almindelige samfundsudvikling. Ved bedømmelsen af, om et forbrugsgode er så almindeligt, at der ikke kan ydes hjælp til anskaffelsen efter reglerne om forbrugsgoder, må der tages hensyn til udviklingen i den almindelige levestandard og borgernes forbrugs- og levevaner. Således vil flere forbrugsgoder med tiden blive mere almindeligt udbredt og efterhånden blive betragtet som sædvanligt indbo.

Det forudsættes, at niveauet i det mindste svarer til praksis vedrørende trangsbeneficiet, jf. retsplejelovens regler herom, hvorefter der skal være tale om »et beskedent hjem«. Som supplement hertil skal der foretages en vurdering af, hvor udbredt et givet forbrugsgode er på landsplan. Til brug for denne vurdering kan oplysninger fra Danmarks Statistik anvendes som retningsgivende standard.

Ankestyrelsens principafgørelse 73-16:

En hvilestol uden særlige handicapkompenserende funktioner skal betragtes som et forbrugsgode, der indgår i sædvanligt indbo. Efter Ankestyrelsens praksis, er fx faconhovedpuder, digitalkameraer, smartphones, tablets og andre lignende elektroniske apparater, samt vaskemaskiner, opvaskemaskiner, tørretumblere, mikrobølgeovne, robotstøvsugere og almindelige køkkenmaskiner sædvanligt indbo.

Ankestyrelsens principafgørelse 36-16:

2-hjulede el-cykler er forbrugsgoder, der indgår i sædvanligt indbo. 2-hjulede el-cykler kan fås i mange forskellige udgaver og prisklasser og forhandles bredt over hele landet. Set i lyset af samfundsudviklingen og den høje teknologiske levestandard må en 2-hjulet el-cykel i dag betragtes som sædvanligt indbo på linje med traditionelle cykler, som enhver der måtte ønske det, kan anskaffe sig.

Almindeligt standardprodukt

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. Hjælp til anskaffelse af øvrige forbrugsgoder ydes med et beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den pågældende art.

52. Hjælpen ydes som udgangspunkt med et kontant beløb svarende til 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt af den type, der er behov for til at afhjælpe den nedsatte funktionsevne. Ved fastlæggelsen af et almindeligt standardprodukt må prisen på et gennemsnitsprodukt af den pågældende type lægges til grund.

Til forskel fra egentlige hjælpemidler vil et forbrugsgode, der bevilges med henblik på at kompensere for en nedsat funktionsevne, normalt også indebære en lettelse i dagligdagen på samme måde som for borgere uden nedsat funktionsevne. Egenbetalingen på 50 pct. har således baggrund i, at der ville være tale om overkompensation, hvis borgeren med funktionsnedsættelse fik de fulde anskaffelsesudgifter dækket.

Forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller indretning

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. […]

Stk. 2. Der kan ud over støtte efter stk. 1 ydes hjælp til betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen ydes, hvis der foreligger ganske særlige forhold ved den nedsatte funktionsevne, som nødvendiggør anskaffelse af et forbrugsgode, der

1) er dyrere end et almindeligt standardprodukt, eller

2) nødvendiggør særlig indretning.

Stk. 3. […]

53. I nogle situationer vil borgerens nedsatte funktionsevne nødvendiggøre et produkt med en særlig kvalitet eller kapacitet, som andre ikke behøver. Det kan ligeledes være nødvendigt at tilpasse forbrugsgodet gennem en særlig indretning, for at det kan betjenes af borgeren.

For at undgå at borgeren påføres merudgifter som følge af den nedsatte funktionsevne, ydes der - foruden støtten på 50 pct. af prisen på et almindeligt standardprodukt - hjælp til betaling af de nødvendige merudgifter i form af betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt med særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med særlig indretning.

Det forudsættes, at borgeren oplyses om, hvilket produkt kommunalbestyrelsen finder velegnet og vil yde støtte til.

Forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som hjælpemiddel

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. […]

Stk. 3. Hvis forbrugsgodet på grund af den nedsatte funktionsevne udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, således at ansøgeren ikke kan benytte produktet efter sit formål som forbrugsgode, omfatter hjælpen den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 4. […]

54. I ganske særlige tilfælde kan et almindeligt forbrugsgode have en så specifik funktion til at kompensere for en nedsat funktionsevne, at forbrugsgodet reelt ikke har anden funktion end at fungere som hjælpemiddel på linje med de egentlige hjælpemidler.

Det drejer sig især om forbrugsgoder i form af elektronisk udstyr i tilfælde, hvor udstyret i væsentlig grad kan afhjælpe en nedsat kommunikationsevne, og hvor borgeren på grund af den nedsatte funktionsevne ikke har nogen mulighed for at udnytte de øvrige anvendelsesmuligheder og fordele, der ligger i udstyret.

Ankestyrelsens principafgørelse 121-10:

En 55 årig kvinde med fremadskridende dissemineret sclerose havde ret til en 3-hjulet el-scooter som et forbrugsgode, der udelukkende fungerede som et hjælpemiddel. Der blev ved afgørelsen lagt vægt på, at kvinden ikke var i stand til at færdes uden for hjemmet uden en el-scooter. El-scootere havde dermed ingen værdi for kvinden, svarende til forbrugsgodeværdi af el-scooteren hos en ikke-handicappet person.

Ankestyrelsens principafgørelse C-42-08:

3-hjulede el-scootere skal betragtes som forbrugsgoder.

Ankestyrelsens principafgørelse 27-10:

En el-scooter fungerede udelukkende som hjælpemiddel for en ældre, handicappet mand med begrænset gangdistance.

El-scooteren kompenserede alene for den nedsatte funktionsevne, og der var ikke knyttet en forbrugsgodeværdi til el-scooteren for manden.

I denne situation omfatter støtten de fulde anskaffelsesudgifter til det bedst egnede og billigste produkt. Da der normalt vil være tale om ganske betragtelige udgifter, kan kommunalbestyrelsen i sådanne tilfælde vælge at yde støtten som udlån.

Efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 18 ydes der normalt ikke støtte til forbrugsgoder, som borgeren selv har anskaffet, inden bevilling er givet.

Computere til blinde og svagsynede

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 20. [...]

Stk. 4. Computere med standardsoftware, der understøtter hjælpemidler til blinde og svagsynede, dækkes med den fulde anskaffelsespris til det bedst egnede og billigste produkt. Hjælpen kan ydes som udlån.

Stk. 5. […]

55. Computere med standardsoftware, der understøtter programmer og øvrige hjælpemidler, der anvendes af blinde og svagsynede til at afhjælpe deres kommunikationshandicap, dækkes med den fulde anskaffel-

sespris til det bedst egnede og billigste produkt. Det skal ses på baggrund af, at computerne må ses som et led i en samlet teknisk løsning for blinde og svagsynede og derfor ikke derudover kan anses for at have sædvanlig forbrugsgodeværdi.

Der henvises til punkt 113 om særlige informationsteknologiske hjælpemidler, for eksempler på de nævnte programmer og øvrige hjælpemidler.

Ved standardsoftware forstås den software og de programmer, der normalt følger med ved køb af en computer.

Udskiftning og reparation af computere efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 20, stk. 4, dækkes af kommunalbestyrelsen.

Hjælpen kan ydes som udlån.

Ankestyrelsens principafgørelse 49-12:

Ankestyrelsen fandt, at en computer med software i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad lette den daglige tilværelse i hjemmet hos en kvinde med en svær og varig synsnedsættelse og leddegigt. Kvinden havde tidligere anvendt computer, e-mail og internet i dagligdagen. En computer anses som udgangspunkt som sædvanligt indbo, men der er en særlig bestemmelse i forhold til blinde og svagtseende i bekendtgørelsen om hjælpemidler.

Ud over til gruppen af blinde og svagsynede kan der ikke ydes støtte til computere efter servicelovens regler om hjælpemidler og forbrugsgoder, da en computer er et forbrugsgode, der normalt indgår i sædvanligt indbo, og som findes i ethvert hjem, der måtte ønske det.

Ankestyrelsens principafgørelse 59-13:

En smartphone er et forbrugsgode, som indgår i sædvanligt indbo ligesom andre typer af mobiltelefoner, almindelige fastnettelefoner, bærbare computere, tablet computere og GPS'er.

Hvad dækker ydelsen

56. Det er borgeren selv, der køber produktet, men kommunalbestyrelsen har en forpligtelse til at yde rådgivning og vejledning om egnede produkter.

Der er ikke fastsat regler om den praktiske gennemførelse af bevillinger. Det er således op til den enkelte kommunalbestyrelse at tilrettelægge administrationen, så der så vidt muligt kan tages hensyn til den enkelte borgers ønsker. Det forudsættes, at det ved fastlæggelse af arbejdsgange sikres, at borgerens økonomi ikke belastes unødigt i forbindelse med købet. Det beløb, som borgeren er berettiget til i henhold til bevillingen, bør derfor refunderes straks ved forevisning af fakturaen. I forbindelse med større beløb bør kommunalbestyrelsen aftale med leverandøren, at kommunens andel af købesummen afregnes direkte med leverandøren.

Det forudsættes, at leverandøren er en momsregistreret virksomhed.

Udskiftning og reparation

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 21. Der ydes ikke hjælp til udskiftning og reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 20, stk. 1.

§ 22. Til forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 20, stk. 2, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

Stk. 2. Hjælp til udskiftning, jf. § 20, stk. 2, ydes ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Stk. 3. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 20, stk. 2, nr. 1, ydes med halvdelen af udgiften.

Stk. 4. Hjælp til reparation af forbrugsgoder, der er anskaffet med hjælp efter § 20, stk. 2, nr. 2, omfatter alene reparationsudgifter vedrørende den særlige indretning.

§ 23. Til forbrugsgoder, der er anskaffet efter § 20, stk. 3 og stk. 4, ydes der hjælp til udskiftning og reparation efter behov.

57. Der ydes ikke støtte til drift af forbrugsgoder. Der ydes som udgangspunkt heller ikke støtte til udskiftning eller reparation af forbrugsgoder.

Dog vil der efter behov kunne ydes støtte til udskiftning og reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning.

For så vidt angår støtte til udskiftning af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet og/eller med en særlig indretning, ydes denne ved betaling af forskellen mellem prisen på et almindeligt standardprodukt og prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Der ydes støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig indretning ved betaling af reparationsudgiften vedrørende den særlige indretning. Støtte til reparation af forbrugsgoder med en særlig kvalitet eller kapacitet ydes dog med halvdelen af udgiften.

Støtte til udskiftning af forbrugsgoder, der udelukkende fungerer som et hjælpemiddel, og støtte til udskiftning af computere til blinde eller stærkt svagsynede, ydes ved betaling af den fulde anskaffelsespris på det bedst egnede og billigste produkt. Ved reparation ydes der støtte til betaling af den fulde reparationsudgift.

Kapitel 8

Udland

Lovligt ophold i Danmark

58. Enhver, der har lovligt ophold i Danmark, har ret til hjælp efter lov om social service, jf. servicelovens § 2. Der henvises herved til vejledning om formål og generelle bestemmelser i serviceloven.

Ved tildeling af hjælpemidler eller forbrugsgoder kan der ikke stilles krav om CPR-registrering, dansk pas eller andre former for bevis for nationalitet.

Midlertidige ophold i udlandet

59. Efter bekendtgørelse nr. 1296 af 15. december 2009 om ydelser efter lov om social service under midlertidige ophold i udlandet (udlandsbekendtgørelsen) bevares retten til hjælpemidler og forbrugsgoder under midlertidige ophold i udlandet efter reglerne i bekendtgørelsen, jf. udlandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Ifølge udlandsbekendtgørelsens § 2 er det en betingelse for at bevare hjælpen i udlandet, at modtageren inden udrejsen opfylder betingelserne for at modtage hjælp, samt at kommunalbestyrelsen løbende kan holdes orienteret om, at opholdet sker, uden at de almindelige regler for hjælpen tilsidesættes, jf. § 11 i retssikkerhedsloven.

Hvis det midlertidige udlandsophold ikke overstiger en måned, kan brugeren af et hjælpemiddel eller et forbrugsgode medtage hjælpemidlet eller forbrugsgodet uden at ansøge kommunalbestyrelsen herom. Hvis udlandsopholdet overstiger en måned, skal brugeren af hjælpemidlet eller forbrugsgodet ansøge kommunalbestyrelsen om at måtte medtage det, inden udlandsopholdet påbegyndes. Om varigheden af hjælpen under det midlertidige ophold i udlandet, henvises i øvrigt til udlandsbekendtgørelsens § 3.

Herudover kan der efter udlandsbekendtgørelsens § 4 i særlige tilfælde efter en konkret vurdering ydes tilskud til dækning af ekstra omkostninger, som er forbundet med en kortvarig ferie i udlandet.

Ophold i andre EU-/EØS-lande

60. Om muligheden for at medtage/få hjælpemidler eller forbrugsgoder under ophold i andre EU-/EØS-lande henvises i det hele til Sundheds- og Ældreministeriets vejledning nr. 10329 af 12. december 2016 om koordinering af sundhedsydelser og visse sociale ydelser for borgere, der rejser mellem EU/EØS-landene og Schweiz, og Sundheds- og Ældreministeriets vejledning nr. 9733 af 5. juli 2016 om grænseoverskridende sundhedsydelser i EU-/EØS-lande (regler i medfør af patientmobilitetsdirektivet).

Kapitel 9

Afgrænsning til anden lovgivning

Generelt om forholdet til anden lovgivning

61. Der findes i lovgivningen endvidere regler om ydelse af hjælpemidler inden for følgende områder:
- Sygehussektoren.
- Hjemmesygeplejen.
- Praksissektoren.
- Tandplejen.
- Uddannelsessektoren.
- Beskæftigelsessektoren.
- Anden lovgivning i øvrigt.

Det er kun, hvor det ansøgte hjælpemiddel ikke kan henføres til disse bestemmelser, at ansøgningen behandles efter regler i den sociale lovgivning, jf. servicelovens § 115. Se kapitel 4 ovenfor.

Foruden servicelovens hjælpemiddel- og forbrugsgoderegler indeholder den sociale lovgivning muligheder for hjælp i servicelovens §§ 41 og 100 om merudgiftsydelse til henholdsvis børn og voksne og § 116 om boligændringer. Med hensyn til hjælpemidler m.v. i botilbud samt daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner henvises til punkt 91 nedenfor.

Da en række sektorer hver for sig administrerer hjælpemidler, kan der opstå problemer for borgeren i forbindelse med ydelse af hjælpemidlet, idet der kan opstå tvivl om, hvilken sektor der skal yde hjælpemidlet. Der kan også opstå problemer i forbindelse med sektorskift. Det er derfor nødvendigt, at sagsgangen sektorerne imellem lettes, og at samarbejdet mellem sektorerne smidiggøres og udbygges mest muligt, således at borgeren altid er sikret de nødvendige hjælpemidler.

Sygehussektoren

62. Sundheds- og Ældreministeriets cirkulære om afgrænsningen af behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsnet, angiver retningslinjer for afgrænsning af behandlingsredskaber, hvor udgifterne afholdes af sygehusvæsnet.

Som behandlingsredskaber, hvortil udgiften afholdes af sygehusvæsnet, anses apparatur og hjælpemidler, som patienten forsynes med som led i eller som fortsættelse af den behandling, der er påbegyndt på sygehuset. Formålet er enten at tilvejebringe yderligere forbedring af det resultat, der er opnået ved sygehusbehandlingen eller at forhindre forringelse af dette resultat. Følgende grupper af hjælpemidler/apparatur anses herefter for at være behandlingsredskaber:

- Hjælpemidler og apparatur, som ordineres som led i behandling på sygehus, og som i reglen anvendes under kontrol af sygehuset, inden tilstanden er stationær.
- Hjælpemidler og apparatur som indopereres under indlæggelse på sygehus.
- Apparatur, som ordineres af sygehuset og anskaffes til mere eller mindre permanent brug i hjemmet, men hvor patienten har fået undervisning i brugen på sygehuset eller er under en vis kontrol på sygehuset.

Ankestyrelsens principafgørelse 30-17:

Principafgørelsen fastslår, at et produkt kun kan bevilges som et hjælpemiddel efter serviceloven, når det ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Dette følger af servicelovens bestemmelse om subsidiaritetsprincippet. Ansvaret for denne afklaring påhviler ikke alene kommunen, men er et fælles ansvar mellem kommunen og sundhedssektoren. Det er alene sundhedssektoren, der kan tage stilling til, om der er tale om et behandlingsredskab.

Cirkulæret er vejledende, og det kan ikke udelukkes, at de i cirkulæret nævnte eksempler på hjælpemidler i nogle tilfælde må betragtes som behandlingsredskaber, hvortil sygehusvæsnet afholder udgiften. Der kan som eksempel henvises til produkter, som er en integreret del af et andet produkt eller i øvrigt er nødvendigt for anvendelsen af dette produkt efter dets formål. Sådanne produkter skal bevilges sammen med det primære produkt af den sektor, der er ansvarlig for ydelsen (sektoransvarlighedsprincippet).

Ankestyrelsens principafgørelse C-33-02:

Luerlock-kateter, sprøjter, medicinbægre og sterilt saltvand var at betragte som behandlingsredskaber til brug ved medicinering.

Ankestyrelsens principafgørelse C-58-01:

Det ansøgte duoderm-plaster kunne ikke anses for at være en integreret del af hjælpemidlet, en benprotese, da ansøgeren havde anvendt protesen i flere år uden samtidig anvendelse af plastret.

For visse hjælpemidler afhænger afgrænsningen af, om der er tale om et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter servicelovens §§ 112 eller 113 eller et behandlingsredskab efter sygehusreglerne, af en vurdering i det konkrete tilfælde af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af hjælpemidlet eller behandlingsredskabet skal afhjælpe.

Ankestyrelsens principafgørelse 4-15 og 94-15:

Et ståstøttestativ og en kugle-kædedyne kan være et behandlingsredskab eller et hjælpemiddel. Afgørelsen må bero på en konkret, individuel vurdering af lidelsens karakter og omfang samt hvilket behov, brugen af ståstøttestativet eller dynen skal afhjælpe.

Hjemmesygeplejen

63. Kommunalbestyrelsen er, jf. sundhedslovens § 138, jf. lovbekendtgørelse nr. 1188 af 24. september 2016, ansvarlig for, at der ydes vederlagsfri hjemmesygepleje efter lægehenvisning til personer med ophold i kommunen. Tildeling af hjemmesygepleje sker på baggrund af henvisning. Kommunen kan herudover træffe afgørelse om tildeling af hjemmesygepleje til personer med ophold i kommunen, uafhængig af boform.

Hjemmesygepleje skal ydes til borgere i alle aldre med ophold i kommunen i tilfælde af akut eller kronisk sygdom, hvor sygeplejefaglig indsats er påkrævet. Nærmere regler om omfanget af og kravene til den kommunale hjemmesygepleje er fastsat i bekendtgørelse nr. 1601 af 21. december 2007 om hjemmesygepleje.

Det er kommunalbestyrelsens ansvar, at den kommunale hjemmesygepleje tilrettelægges således, at de behov for hjemmesygepleje, der opstår i lokalsamfundet, kan imødekommes.

Af bekendtgørelsens § 5 fremgår, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at udøverne af hjemmesygeplejen har adgang til almindeligt anvendte plejehjælpemidler, således at den behandling, som lægen har ordineret, umiddelbart kan iværksættes.

Hjemmesygeplejen skal efter nærmere retningslinjer fastsat af Sundhedsstyrelsen og Styrelsen for Patientsikkerhed omfatte:
- Sygepleje, herunder omsorg og almen sundhedsvejledning, afpasset efter patientens behov.
- Vejledning og bistand, herunder opsøgende arbejde i samarbejde med lægelig og social sagkundskab til borgere eller familier, der har særlig behov herfor.

Den kommunale hjemmesygepleje retter sig mod alle borgere uanset alder med behov for sygepleje, f.eks.:
- Borgere med akut eller kronisk funktionssvigt.
- Borgere som er alvorligt syge/ i terminalstadiet.
- Borgere med demens.
- Borgere med psykiske sygdomme.
- Borgere med almindelig alderdomssvækkelse.
- Borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne.
- Borgere med nedsat egenomsorg.

Praksissektoren

64. Efter sundhedslovens bestemmelser om tilskud til lægemidler gradueres der hverken mellem sygdomme eller lægemidler. I det behovsafhængige medicintilskudssystem anvendes de offentlige tilskudsmidler især til borgere, der har store udgifter til medicin og dermed et stort medicinbehov. Det sker ved at lade tilskuddets størrelse afhænge af den enkelte borgers behov for tilskudsberettiget medicin. Insulinbrugere har således en egenbetaling på samme måde som alle andre medicinbrugere. Insulinbrugere modtager tilskud ved køb af insulinsprøjter, som indeholder insulin som en færdig løsning.

Tandplejen

65. Støtte til tandbehandling ydes med hjemmel i sundhedsloven. Det drejer sig dels om kommunal støtte til tandproteser i tilfælde af funktionelt ødelæggende eller vansirende følger af ulykkesbetingede tandskader, jf. sundhedslovens § 135, stk. 1, støtte til tandproteser til personer med epilepsi i tilfælde af funktionelt ødelæggende eller vansierende følger af skader på tænder, mund eller kæber opstået ved epileptisk anfald, jf. sundhedslovens § 135, stk. 2, dels om regional støtte til børn og unge under 18 år med odontologiske lidelser, der ubehandlede medfører varig funktionsnedsættelse, jf. sundhedsloven § 162, visse patienter med sjældne sygdomme og handicaps, jf. sundhedsloven § 163, samt visse strålebehandlede kræftpatienter, patienter med Sjøgrens Syndrom, der har betydelige, dokumenterede tandproblemer, personer med medfødte sjældne sygdomme, der har betydelige, dokumenterede tandproblemer, jf. sundhedslovens § 166.

Der er oprettet to odontologiske landsdels- og Videnscentre på henholdsvis Århus Universitetshospital og Rigshospitalet. Centrene skal bl.a. tilbyde højt specialiseret odontologisk rådgivning, udredning og behandling af borgere med sjældne sygdomme og handicaps, hvor den tilgrundliggende diagnose giver anledning til vidtgående odontologiske problemer i tand, mund og kæber.

Uddannelsessektoren

Grundskolen

66. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand kan efter bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand gives til elever i folkeskolen (børnehaveklassen samt 1.-10. klassetrin), hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte, som ikke kan ydes inden for rammerne af den almindelige undervisning. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand omfatter foranstaltninger, som er nødvendige for elevens deltagelse i undervisningen, eller som medvirker til at fremme formålet med undervisningen. Som det fremgår nedenfor, er hjælpemidler en del af den specialpædagogiske bistand.

Specialpædagogisk bistand omfatter:

a) Specialpædagogisk rådgivning til forældre, lærere eller andre, hvis indsats har væsentlig betydning for elevens udvikling.
b) Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler, som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven.
c) Undervisning i folkeskolens fag og fagområder tilrettelagt under særlig hensyntagen til de pågældende elevers indlæringsforudsætninger. For elever i børnehaveklassen omfatter specialpædagogisk bistand undervisning og træning, der tilrettelægges efter elevens særlige behov.
d) Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af psykiske, fysiske, sproglige eller sensoriske funktionsvanskeligheder.
e) Personlig assistance, der kan hjælpe eleven til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen.

f) Særligt tilrettelagte aktiviteter, der kan gives i tilslutning til elevens specialundervisning.

Iværksættelse af specialundervisning forudsætter en individuel pædagogisk-psykologisk vurdering og udtalelse om, hvorvidt den enkelte elev har brug for specialundervisning. Denne vurdering har til formål at belyse elevens faglige, personlige og sociale kompetencer for at yde skolen samt eleven og forældre rådgivning om relevante tilbud, herunder om konkrete hjælpemidler eller tilrettelæggelse af den almindelige undervisning eller af specialundervisningen, der kan tilgodese elevens særlige behov og forudsætninger.

Til børn i folkeskolen skal de nødvendige undervisningsmidler stilles vederlagsfrit til rådighed. For børn med særlige behov kan det f.eks. være teleslynge til hørehæmmede, punktskriftmaskine til blinde og svagsynede og hjælpemidler til undervisning af ordblinde.

Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, tilbydes specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Den specialpædagogiske bistand tilbydes efter bekendtgørelse nr. 356 af 24. april 2006 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen.

Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at fremme udviklingen hos børn med særlige behov, således at de på lige fod med andre børn kan påbegynde skolegangen. Den specialpædagogiske bistand kan omfatte undervisning og træning af barnet tilrettelagt efter dets særlige forudsætninger og behov samt specialpædagogisk rådgivning til forældrene eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Der kan endvidere stilles særlige pædagogiske hjælpemidler til rådighed.

Frie Grundskoler

67. En fri grundskole skal i henhold til lov om friskoler og private grundskoler (lovbekendtgørelse nr. 785 af 21. juni 2017) give specialundervisning og specialpædagogisk bistand til elever i medfør af lov om folkeskolen. Specialundervisning og specialpædagogisk bistand gives til elever, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst ni undervisningstimer ugentligt.

Elever, der har behov for støtte i mindre end ni undervisningstimer ugentligt, og som ikke kan understøttes alene ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte, med henblik på elevens inklusion i den almindelige undervisning, jf. lov om folkeskolen.

En fri grundskole skal endvidere yde personlig assistance, der kan hjælpe en elev til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen, hvis der er behov herfor, jf. lov om folkeskolen.

Skolekommunen skal yde vederlagsfri pædagogisk-psykologisk rådgivning.

Staten yder særligt tilskud, jf. bekendtgørelse nr. 1833 af 18. december 2015 om tilskud til friskoler og private grundskoler m.v. (tilskudsbekendtgørelsen):
- Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.
- Personlig assistance.
- Hjælpemidler til elever i tilfælde, hvor der er særlig behov herfor.
- Ekstraudgifter til befordring af elever med svære handicap.
- Inklusion.

Tilskuddet administreres af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Styrelsen har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på www.spsu.dk.

Efterskoler og frie fagskoler

68. Efterskoler og frie fagskoler kan i henhold til lov om efterskoler og frie fagskoler (lovbekendtgørelse nr. 787 af 21. juni 2017) tilbyde specialundervisning og specialpædagogisk bistand til elever i medfør af lov om folkeskolen.

Efterskoler og frie fagskoler skal tilbyde supplerende undervisning eller anden faglig støtte til en elev, der har brug for støtte, og som ikke kan understøttes ved brug af undervisningsdifferentiering og holddannelse, med henblik på elevens inklusion i den almindelige undervisning, jf. lov om folkeskolen. Hvis der er behov herfor, skal skolerne give personlig assistance, der kan hjælpe en elev til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med undervisningen, jf. lov om folkeskolen.

Elevens tidligere skolekommune skal yde vederlagsfri pædagogisk-psykologisk rådgivning for elever, som ikke er fyldt 18 år ved kursets begyndelse, og for elever på efterskoler, som er fyldt 18 år ved kursets begyndelse.

Staten yder et særligt tilskud til:
- Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.
- Personlig assistance.
- Hjælpemidler til elever i tilfælde, hvor der er et særligt behov herfor.
- Inklusion.

Tilskuddet administreres af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Styrelsen har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på www.spsu.dk.

Gymnasiale uddannelser

69. Elever med nedsat funktionsevne, der har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand, skal have tilbud herom, jf. § 61, stk. 1, i lov om gymnasiale uddannelser (lovbekendtgørelse nr. 1716 af 27. december 2016). Institutionerne kan søge om særlige tilskud til institutionens udgifter til specialpædagogisk støtte efter bekendtgørelse nr. 1377 af 9. december 2013 om særlige tilskud til socialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser m.v. Tilskuddet administreres af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet og ansøgningen indgives til styrelsen. Tilskud kan normalt ydes til støtte i form af hjælpemidler og instruktion i brugen heraf, støttetimer, tegnsprogstolkning m.v. jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 2.

Det fremgår af lovbekendtgørelse nr. 928 af 3. juli 2017 af lov om private institutioner for gymnasiale uddannelser, at private institutioner for gymnasiale uddannelser har mulighed for at ansøge om tilskud til dækning af ekstraudgifter til lærertimer, praktisk medhjælp, hjælpemidler og befordring for elever med svære handicap. Institutionerne kan ansøge om dette tilskud ved indsendelse af konkret ansøgning til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, jf. § 10 i bekendtgørelse nr. 731 af 29. juni 2012 om tilskud m.v. til private gymnasieskoler, studenterkurser og kurser til højere forberedelseseksamen (PG-tilskudsbekendtgørelsen) med senere ændringer.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på www.spsu.dk.

Erhvervsuddannelser og erhvervsgrunduddannelsen (egu)

70. Elever under erhvervsuddannelser, der har behov herfor, skal tilbydes specialpædagogisk støtte, som imødekommer deres særlige uddannelsesforudsætninger, hvis de har et handicap eller andre vanskeligheder, der kan sidestilles hermed, jf. bekendtgørelse nr. 1377 af 9. december 2013 om særlige tilskud til specialpædagogisk bistand ved ungdomsuddannelser m.v.

Erhvervsuddannelsesinstitutioner kan søge om særlige tilskud til institutionens udgifter til specialpædagogisk støtte efter bekendtgørelsen. Tilskuddet administreres af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på www.spsu.dk.

Tilskud kan, jf. bekendtgørelsens § 2, normalt ydes til støtte i form af hjælpemidler og instruktion i brugen heraf, særligt udformede undervisningsmaterialer, støttetimer med henblik på kompensation af handicap, tegnsprogstolkning m.v.

Elever i egu-forløb har krav på specialpædagogisk støtte i det omfang, som følger af de regler, som gælder for de uddannelsesaktiviteter, som de enkelte uddannelseselementer er hentet fra, jf. § 9 a i bekendtgørelse af lov nr. 738 af 20. juni 2016 om erhvervsgrunduddannelse m.v. Da egu er en kommunal forpligtelse, finansierer kommunalbestyrelsen den specialpædagogiske støtte i de tilfælde, hvor dette ikke følger af anden lovgivning.

Arbejdsmarkedsuddannelse (AMU)

71. På AMU-området er der afsat midler til en forsøgsordning vedrørende forbedring af handicappedes vilkår på AMU-uddannelser ved institutioner for erhvervsrettet ungdomsuddannelse ved udvikling og anskaffelse af kompenserende undervisningsmaterialer og udstyr. Midlerne administreres af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Specialundervisning for voksne

72. Specialundervisning for voksne gives i henhold til lov om specialundervisning for voksne, jf. lovbekendtgørelse nr. 787 af 15. juni 2015 og reglerne i bekendtgørelse nr. 378 af 28. april 2006 om specialundervisning for voksne. Kommunalbestyrelsen afholder udgifterne hertil.

Voksne med fysiske eller psykiske handicap kan efter undervisningspligtens ophør få specialundervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning). I tilknytning hertil kan der etableres undervisning, som er tilrettelagt under hensyntagen til deltagernes handicap. Specialundervisning for voksne tilbydes til f.eks. voksne med bevægevanskeligheder, voksne med synsnedsættelse, voksne med tale-, stemme- og sprogvanskeligheder, voksne med hørenedsættelse, voksne med erhvervet hjerneskade, voksne med psykisk udviklingshæmning eller generelle indlæringsvanskeligheder samt voksne med personlighedsmæssige, psykiatriske, psykiske og sociale vanskeligheder.

De nødvendige undervisningsmidler til gennemførelsen af specialundervisningen skal stilles vederlagsfrit til rådighed for deltagerne. Det gælder både læremidler, undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler.

Folkeoplysning

73. Kommunalbestyrelsen skal efter folkeoplysningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 854 af 11. juli 2011, sikre rammerne for, at børn, unge og voksne kan etablere og tage del i den frie folkeoplysende virksomhed (folkeoplysende voksenundervisning og frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde). Kommunalbestyrelsen yder tilskud til undervisning, studiekredse, foredragsvirksomhed og debatskabende aktiviteter for voksne og for børn og voksne sammen samt til aktiviteter for børn og unge, herunder fritids- og ungdomsklubber, og eventuelt til aktiviteter for voksne. Kommunalbestyrelsen stiller lokaler til rådighed og yder tilskud til private lokaler. Virksomheden skal være etableret af en folkeoplysende forening (aftenskoler, idrætsforeninger m.fl.), der er godkendt af kommunalbestyrelsen som sådan.

Det fremgår af folkeoplysningslovens § 44, stk. 2, at undervisningsministeren yder tilskud til handicappedes deltagelse i folkeoplysende virksomhed. Tilskuddet ydes ifølge bemærkningerne til bestemmelsen f.eks. som tilskud til befordringsudgifter, tolkebistand og til udstyr med handicapkompenserende formål i forbindelse med deltagelse i den frie folkeoplysende virksomhed.

Videregående uddannelser

74. Efter lovbekendtgørelse nr. 748 af 16. maj 2015 om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelser, kan der ydes specialpædagogisk støtte til studerende med funktionsnedsættelse, som er optaget på en videregående uddannelse. Støtten ydes af uddannelsesstedet efter konkret ansøgning fra den studerende og indstilling fra uddannelsesstedet til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, der administrerer ordningen.

Støtten, der søges gennem uddannelsesstedet, kan bl.a. bestå af hjælpemidler, jf. bekendtgørelse nr. 819 af 2. juli 2007 om specialpædagogisk støtte ved videregående uddannelse (SPS-bekendtgørelsen). Hjælpemidlerne ydes til helt specifikke uddannelsesmæssige formål, således at funktionshæmmede studerende så vidt muligt kan deltage i de samme studieaktiviteter (undervisning, gruppearbejde, individuelle studier m.v.) som andre studerende. Støtten gives for at kompensere for følgerne af såvel fysiske som psykiske funktionsnedsættelser.

Der kan efter bekendtgørelsen ikke tildeles støtte til afhjælpning af den studerendes samlede situation, f.eks. transport til og fra uddannelsesstedet, særligt indrettede hvilerum eller lignende, eller til bygningsmæssige ændringer.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet har uddybet de eksisterende muligheder for tilskud til specialpædagogisk bistand på www.spsu.dk.

Beskæftigelsessektoren

Generelt

75. Med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 1342 af 21. november 2016 med senere ændringer, og bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. bekendtgørelse nr. 1297 af 9. november 2016 med senere ændringer, kan der ydes tilskud til hjælpemidler til borgere for at fremme, at de pågældende opnår eller fastholder ordinær beskæftigelse, ansættelse i fleksjob eller kan deltage i tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Efter lovens §§ 74, 76, 77 og 100 kan der ydes tilskud til hjælpemidler i form af undervisningsmaterialer, arbejdsredskaber, mindre arbejdspladsindretninger og kortvarige kurser. Tilskud gives uden hensyn til ansøgerens og ægtefællens indtægts- og formueforhold.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 74 - borgere i fleksjob

76. Efter § 74 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kan kommunalbestyrelsen give en borger, der er ansat, eller som skal ansættes i fleksjob, hjælp til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger samt hjælp til kortvarige kurser, når hjælpen har afgørende betydning for, at den pågældende kan fastholde eller opnå ansættelse i fleksjob.

Det er endvidere en forudsætning, at arbejdsredskabet eller arbejdspladsindretningen kompenserer for den pågældendes begrænsninger i arbejdsevnen. Jobcenteret giver hjælp, når hjælp efter anden lovgivning ikke er tilstrækkelig til at kompensere for den pågældendes begrænsninger i arbejdsevnen.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats §§ 76 og 77 – Borgere der deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller ansættelse med løntilskud

77. Efter §§ 76 og 77 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats kan der i forbindelse med deltagelse i tilbud efter lovens kapitel 10-12, der vedrører henholdsvis vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud, ydes tilskud til hjælpemidler med henblik på at understøtte, at borgeren kan få og deltage i tilbuddet.

Tilskud til hjælpemidler kan i disse tilfælde gives som tilskud til undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger. Hjælpemidler kan i stedet for tilskud gives som udlån under forudsætning af, at det udlånte i fuldt omfang tilgodeser behovet. Til borgere omfattet af lovens § 2, nr. 4, 11 og 14 – dvs. revalidender, personer i ressourceforløb og personer i jobafklaringsforløb - kan der gives støtte til særlige udgifter, der er en nødvendig følge af uddannelsen eller af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det samme gælder for borgere, der er omfattet af § 2, nr. 5, og som, jf. kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik, deltager i tilbud som led i afklaringen af den enkeltes arbejdsevne. Til borgere, der er omfattet af § 2, nr. 4, kan tilskud til hjælpemidler også gives som tilskud til personlig assistance.

Om tilskud til undervisningsmateriale m.v. følger det af lovens § 77, at det er en betingelse for tilskud til undervisningsmateriale m.v., at udgiften er en nødvendig følge af et tilbud om vejledning og opkvalificering eller en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Som eksempel på udgifter, der er en nødvendig følge af borgerens nedsatte fysiske eller psykiske funktionsevne, kan nævnes bøger med punktskrift eller særligt store bogstaver. Kommunalbestyrelsen kan beregne støtte til udgifter i form af bøger og andet undervisningsmateriale på grundlag af de gennemsnitlige udgifter ved uddannelse på den enkelte uddannelsesinstitution.

Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 100 – Borgere der er eller skal i ordinær ansættelse

78. Med henblik på at fremme, at borgere opnår eller fastholder ordinær ansættelse eller ansættelse efter lov om seniorjob, eller at personer kan drive selvstændig virksomhed, kan der ydes hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger.

Det er en betingelse for at give tilskud til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, at tilskuddet er af afgørende betydning for ansættelsen eller beskæftigelsen i egen virksomhed, eller at redskabet eller indretningen kompenserer for borgerens eventuelle begrænsninger i arbejdsevnen.

Generelle retningslinjer for hjælp efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats

79. Det er en betingelse for at give tilskud til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, at udgiften ligger ud over, hvad arbejdsgiveren henholdsvis uddannelsesinstitutionen forudsættes at afholde, og at hjælpemidlerne ikke er sædvanligt forekommende på arbejdspladsen eller uddannelsesinstitutionen. Det skal således ved bevillingen afgøres, hvorvidt et hjælpemiddel betragtes som et sædvanligt inventar hos arbejdsgiveren eller på uddannelsesinstitutionen.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ikke kan ydes hjælp til kontorinventar og arbejdspladsindretning, som arbejdsgiveren normalt afholder for at opfylde kravene i arbejdsmiljølovgivningen.

Tilskud til undervisningsmaterialer kan kommunalbestyrelsen beregne på grundlag af de gennemsnitlige udgifter ved uddannelsen på den enkelte uddannelsesinstitution.

Arbejdsredskaber og arbejdspladsindretning

80. Som eksempler på hjælp til arbejdsredskaber kan nævnes: Værktøj og mindre arbejdsmaskiner, særlige arbejdsstole, specialtelefon, teleslynge, diktafon, læseapparat, ergonomisk stol, talesyntese, læseprogrammer, ordbank og ordbøger, specialsæde og automatgear til traktor og varebil.

Afgrænsning i forhold til hjælpemidler efter serviceloven

81. Hjælpemidlet ydes efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvis udgiften til hjælpemidlet ligger ud over, hvad arbejdsgiveren henholdsvis uddannelsesinstitutionen forudsættes at afholde, og at hjælpemidlet ikke er sædvanligt forekommende på arbejdspladsen henholdsvis uddannelsesinstitutionen.

Derimod kan der ikke efter denne lov ydes støtte til hjælpemidler til brug i forbindelse med transport til og fra arbejde.

Ankestyrelsens principafgørelse 58-09:

Selvom servicehunden ikke i væsentlig grad kunne afhjælpe de varige følger af ansøgers nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kunne lette den daglige tilværelse i hjemmet, vurderedes det i den konkrete sag, at servicehunden var nødvendig for at ansøger kunne udføre sit erhverv.

Endvidere henvises til kapitel 1 ovenfor om muligheden for at yde hjælpemidler og forbrugsgoder til borgere med midlertidige funktionsnedsættelser i en tidsbegrænset periode bl.a. med det formål at bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Myndighed

82. Det er jobcenteret, der bevilger tilskud til hjælpemidler efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Ansøgningen om hjælpemidlet indgives til jobcenteret.

Klage

83. Jobcenterets afgørelse efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats kan indbringes for Ankestyrelsen inden 4 uger. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter serviceloven kan ligeledes indbringes for Ankestyrelsen inden 4 uger.

Skat

84. Støtte til hjælpemidler m.v. er skattefri, jf. ligningslovens § 7, nr. 9.

Andre nyttige informationer

85. I jobcentrene kan der være en nøglemedarbejder for handicapområdet. Derudover er der i Beskæftigelsesregion Syddanmark placeret en specialfunktion for handicapområdet, som hedder »specialfunktionen job og handicap«. Denne specialfunktion yder rådgivning og vejledning m.v. til bl.a. jobcentrene, herunder primært nøglepersonerne, om beskæftigelsesindsatsen for borgere med handicap. Yderligere information om specialfunktionen kan findes på www.bmhandicap.dk.

Arbejdsmiljølovgivningen

86. Arbejdsmiljølovgivningen vedrører de forhold på arbejdspladsen, der regulerer det fysiske og psykiske arbejdsmiljø.

Hjælpemidler, der tildeles for at kompensere for en borgers handicap, kan også være tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler omfattet af arbejdsmiljølovgivningen, idet de bruges i forbindelse med arbejde. De kan f.eks. være

– nødvendige for, at en borger med handicap kan udøve et erhverv, eller
– til brug for, at en hjælper kan udføre sit arbejde med en borger med handicap. Det kan f.eks. være hjælpemidler, som plejepersonalet bruger ved flytning af borgere med bevægelseshandicap.

I grænsetilfælde, hvor redskaber som eksempelvis en lift kan være både et hjælpemiddel eller et hjælpemiddel omfattet af arbejdsmiljølovgivningen, beror det på en konkret og individuel vurdering af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af liften skal afhjælpe, om der er tale om et hjælpemiddel.

Tekniske hjælpemidler

87. Tekniske hjælpemidler kan f.eks. være maskiner eller apparater, der anvendes ved forarbejdningen af et produkt eller ved frembringelse af et arbejdsresultat.

Reglerne om tekniske hjælpemidler findes i bekendtgørelse nr. 612 af 25. juni 2008 om indretning af tekniske hjælpemidler og i bekendtgørelse nr. 561 af 24. juni 1994 om indretning af tekniske hjælpemidler med senere ændringer (for maskiner og sikkerhedskomponenter, der er markedsført eller ibrugtaget i perioden fra 1. januar 1995 til 29. december 2009) samt i bekendtgørelse nr. 1109 af 15. december 1992 om anvendelse af tekniske hjælpemidler med senere ændringer.

Personlige værnemidler

88. Personlige værnemidler kan f.eks. være udstyr eller beklædning, der skal beskytte de ansattes sikkerhed og sundhed under arbejdet. Det kan f.eks. være værnesko til beskyttelse mod tunge ting.

Reglerne om brug af personlige værnemidler findes i bekendtgørelse nr. 1706 af 15. december 2010 om brug af personlige værnemidler med senere ændringer.

Dækning af udgifter til tekniske hjælpemidler eller personlige værnemidler

89. Efter arbejdsmiljølovgivningen er arbejdsgiveren forpligtet til at stille egnede tekniske hjælpemidler og nødvendige personlige værnemidler til rådighed for arbejdstagerne. Dette gælder både borgere med og uden handicap.

Den ekstra omkostning, der påføres arbejdsgiveren, hvis der er tale om en borger med handicap, kan kommunalbestyrelsen påtage sig for at fremme borgeren med handicaps mulighed for at komme ind på og/eller blive fastholdt på arbejdsmarkedet. Dette har f.eks. fundet sted i forbindelse med betaling af værnefodtøj.

Arbejdstilsynet vejleder nærmere om de nævnte arbejdsmiljøregler.

Hjælpemidler efter anden lovgivning i øvrigt

90. For enkelte persongrupper ydes der hjælpemidler efter særlig lovgivning. Som eksempler kan nævnes:

– Efter § 13 i lov om erstatning til besættelsestidens ofre, jf. lovbekendtgørelse nr. 279 af 14. marts 2013, kan der løbende ydes støtte til nødvendige hjælpemidler.
– Efter § 3, stk. 2 i lov nr. 240 af 8. april 1992 om ophævelse af lov om erstatning for skader ved LSD-behandling og om ændring af ligningsloven, har skadelidte, også efter 1. juli 1992, ret til erstatning for udgifter til nødvendige hjælpemidler, såfremt nævnet i forbindelse med afgørelse om

erstatning efter § 3 i lov om erstatning for skader ved LSD-behandling har bestemt, at vedkommende har ret til nødvendige hjælpemidler.

– Efter § 15 i lov om arbejdsskadessikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 216 af 27. februar 2017, kan der under sagens behandling afholdes udgifter til hjælpemidler. Betalingen er primær i forhold til betaling af udgifter til hjælpemidler fra anden side. Endvidere er der henvist til lov om arbejdsskadessikring i bl.a. følgende love og bekendtgørelser:

a) Lov nr. 284 af 14. marts 2013 om erstatning til tilskadekomne værnepligtige m.fl.
b) Lov nr. 82 af 8. marts 1978 om erstatning for vaccinationsskader. (Ophævet ved lov nr. 430 af 10. juni 2003. Loven finder dog fortsat anvendelse på skader forårsaget inden den 1. januar 2004).
c) Bekendtgørelse nr. 741 af 15. juni 2016 om erstatning og godtgørelse til indsatte i Kriminalforsorgens institutioner og til dømte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde m.v.
d) Beskæftigelsesministeriets bekendtgørelse nr. 586 af j. juni 2017 om sikring efter lov om arbejdsskadesikring for personer i døgnophold efter lov om social service.

Hjælpemidler i botilbud, daginstitutioner, klubber og døgninstitutioner

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 8. Hjælpemidler, der er til fælles brug for personer i et botilbud efter servicelovens kap. 20 eller i en daginstitution, en klub eller en døgninstitution efter servicelovens kap. 7, 8 og 11, stilles til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen. Sådanne hjælpemidler er ikke omfattet af retten til frit valg efter § 112, stk. 3, i lov om social service.

Stk. 2. Hjælpemidler, som er personlige, idet de alene anvendes af den pågældende og f.eks. medtages under ophold uden for botilbuddet eller dag- eller døgninstitutionen, stilles ikke til rådighed af botilbuddet, daginstitutionen, klubben eller døgninstitutionen.

91. Hjælpemidler, der er til fælles brug for beboere i et botilbud for voksne, en daginstitution, en klub eller en døgninstitution for børn og unge, stilles til rådighed det pågældende sted.

Det kan f.eks. dreje sig om senge med almindelige plejesengsfunktioner, badeværelses- og toiletindretning med toiletforhøjere, bade/bækkenstole, ramper, kørestole uden særlige indretning (transportstole), teleslyngeanlæg, kommunikationsanlæg, håndlupper, CD/DVD-afspillere, blinkanlæg, tunghøreklokker, m.v.

Hjælpemidler, der er personlige og alene anvendes af den enkelte og f.eks. medtages under ophold uden for et af de nævnte steder, stilles ikke til rådighed af det pågældende sted. Dette gælder uanset, hvilket af de nævnte steder og hvilken art nedsat funktionsevne, der er tale om.

Det betyder, at f.eks. en individuelt tilpasset kørestol til en beboer, der har ophold i et botilbud for voksne med vidtgående fysisk funktionsnedsættelse, ikke skal stilles til rådighed af botilbuddet. En sådan stol ydes af kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 112.

Er et hjælpemiddel nødvendigt under et midlertidigt ophold i hjemmet, f.eks. et barn, der skal på ferie eller på weekend hos forældrene, ydes det efter servicelovens § 112, hvis hjælpemidlet er meget vanskeligt at bringe frem og tilbage.

Har kommunalbestyrelsen bevilget et hjælpemiddel til brug i hjemmet, og er der behov for samme hjælpemiddel ved opholdet i en daginstitution eller en klub for børn og unge, skal kommunalbestyrelsen bevilge et reservehjælpemiddel efter servicelovens § 112. Dette gælder ikke, hvis der er tale om et hjælpemiddel, der skal være til rådighed i den pågældende daginstitution eller klub, eller hjælpemidlet uden særlig vanskelighed kan bringes frem og tilbage til daginstitutionen.

Er der tale om værktøj eller arbejdsredskaber, som borgeren skal anvende i beskæftigelse på arbejdsmarkedet, kan kommunalbestyrelsen give dette efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. afsnittet ovenfor i dette kapitel.

Hjælpemiddelbekendtgørelsens § 8, stk. 1, gælder efter sin ordlyd kun for tilbud efter serviceloven. Dette betyder, at ældreboliger opført efter lov om almene boliger m.v. ikke er omfattet af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 8, stk. 1. Samtlige hjælpemidler til beboere i almene ældreboliger skal derfor bevilges efter en konkret vurdering, dvs. efter de almindelige regler for tildeling af hjælpemidler.

Afgrænsning til hjælp efter servicelovens §§ 41, 100 og 116

92. Efter servicelovens §§ 41 og 100 kan der gives hjælp til dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelsen af henholdsvis børn og voksne på grund af nedsat funktionsevne.

Efter servicelovens § 112, stk. 1, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 13, ydes hjælp til særlige beklædningsgenstande, som borgeren ikke ville have haft brug for, hvis den pågældende ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Hjælp vil derimod skulle ydes efter merudgiftsreglerne til almindeligt tøj, som skal udformes på en særlig måde.

Ankestyrelsens principafgørelse C-8-04:

En køredragt (flyverdragt) til brug for en 7-årig pige ved transport i kørestol måtte betragtes som en særlig beklædningsgenstand, som hun ikke ville have haft behov for, hvis hun ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Køredragten ville dermed kunne bevilges som et hjælpemiddel forudsat, at væsentlighedskriteriet var opfyldt, og ikke som en merudgift ved forsørgelsen af pigen.

Ankestyrelsens principafgørelse C-51-05:

Der kunne efter servicelovens hjælpemiddelregler ikke ydes hjælp til særligt udformet tøj, som en person ville have haft brug for uanset den nedsatte funktionsevne. I den konkrete sag var specialsyede bukser ikke omfattet af begrebet særlige beklædningsgenstande i hjælpemiddelbekendtgørelsen.

Efter § 116 i serviceloven kan der gives hjælp til nødvendige boligændringer til borgere med varigt nedsat funktionsevne. Boligindretning omfatter mur- og nagelfaste genstande, der fastgøres på en særlig måde, eller som ved nedtagning vil efterlade synlige og usædvanlige spor, der kræver reparation, som ikke kan sammenlignes med sædvanligvis forekommende udbedringer.

Ankestyrelsens principafgørelse C-4-07:

El-udtag i frostsikret boks til en mand, der var bevilget en el-kørestol som hjælpemiddel, var en boligindretning.

Ankestyrelsens principafgørelse 54-14:

Et toilet og et toiletsæde med skylle-tørre funktion er en boligindretning i servicelovens forstand og ikke et forbrugsgode eller et hjælpemiddel. Toilettet er ligesom et almindeligt toilet mur- og nagelfast.

Kapitel 10

De enkelte hjælpemidler

Generelt

93. Dette kapitel indeholder oplysninger om de typer af hjælpemidler, som oftest har givet anledning til spørgsmål.

Først følger en gennemgang af de hjælpemidler, der er nævnt eksplicit i hjælpemiddelbekendtgørelsen. Derefter følger en gennemgang af øvrige hjælpemidler.

Bevilling af individuelt tilpassede kørestole efter servicelovens § 112, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, behandles selvstændigt i vejledningens punkt 115.

Hjælpemidler nævnt specifikt i hjælpemiddelbekendtgørelsen

Ortopædisk fodtøj

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 11. Der kan ydes støtte til ortopædisk fodtøj til personer med varige og svære foddeformiteter, jf. indikationer i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes.

Stk. 2. Til dækning af udgifter ved anskaffelse af ortopædisk fodtøj afholder ansøgeren selv et beløb, der udgør 880 kr. pr. par for personer over 18 år og 490 kr. pr. par for børn og unge under 18 år.

Stk. 3. Der kan i forbindelse med bevilling af ortopædisk fodtøj gives tilsagn om forsåling eller udbedring af fodtøjet.

94. Ved ortopædisk fodtøj forstås individuelt fremstillet fodtøj (herunder fodtøj med træbund) og særligt fabriksfremstillet fodtøj, der tilgodeser en svær foddeformitet (f.eks. knyster og overvidde) eller benyttes i forbindelse med bandagering (kapselsko). Indikationerne for hjælp fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 1.

Der vil kunne ydes hjælp til borgere, der er overfølsomme over for f.eks. limstoffer og stoffer i forbindelse med garvningsprocesser i almindeligt fodtøj.

For borgere, som på grund af forskel i benlængde eller som på grund af følger efter årebetændelse har brug for enten sålforhøjelse eller ortopædisk fodtøj gælder, at lidelsen skal kunne betragtes som invaliditet eller varigt sygdomsbetinget svagelighed eller en foddeformitet.

Ved førstegangsbevillinger kan det anbefales, at reservefodtøj først bevilges og anskaffes efter 3 måneders forløb af hensyn til eventuelle tilpasningsproblemer.

Hvis der er behov for ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, skal det kunne dokumenteres, at borgeren har et behov herfor, og at brugen ikke er meget begrænset.

Ankestyrelsens principafgørelse C-28-00:

Der kunne bevilges ortopædisk fodtøj til forskellige årstider og formål, når der kunne dokumenteres et behov herfor - og brugen ikke var meget begrænset. Ankestyrelsen lagde vægt på, at ansøger kun havde to par ortopædiske sko, som var bevilget i august og oktober 1997, hvoraf det ene par var slidt op, og det andet par ikke sad godt, da ansøger i maj 1999 fik bevilget 1 par sko. Et yderligere par ortopædiske sko ansås derfor i væsentlig grad at kunne afhjælpe ansøgers nedsatte funktionsevne og derved i væsentlig grad lette den daglige tilværelse.

Der kan ydes støtte til forsåling og udbedring af ortopædisk fodtøj. Det vil være hensigtsmæssigt, at reparationen udføres af leverandøren af fodtøjet, idet læsten til skoen vil kunne danne baggrund for en optimal udbedring af det ortopædiske fodtøj. Hensigten er, at udskiftningsintervallet for ortopædisk fodtøj kan øges. Der kan dog ikke stilles betingelse om, at det gamle fodtøj forsåles og udbedres, før der bevilges hjælp til nye sko.

Til borgere over 18 år vil der normalt kunne ydes hjælp til udskiftning hver 18. måned efter individuel konkret vurdering. Særlige forhold (f.eks. erhvervsarbejde, vejrlig, særlige lidelser) kan bevirke større eller særlig slitage, der gør hyppigere udskiftninger nødvendige.

Der ydes ikke hjælp til fabriksfremstillet fodtøj til børn med bløde platfødder (fri drejebevægelighed).

Ortopædiske fodindlæg

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 12. Der kan ydes støtte til ortopædiske fodindlæg eller tilretning af almindeligt fodtøj til personer med en foddeformitet, jf. indikationerne i bilag 1, hvis generne af foddeformiteten kan afhjælpes, og personen uden brug af indlæg ville være henvist til at benytte ortopædisk fodtøj.

95. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12 ydes støtte til ortopædiske fodindlæg til borgere med en foddeformitet, der gør det muligt at benytte en almindelig, fabriksfremstillet sko. Der kan ligeledes ydes hjælp til tilretning af almindeligt fodtøj.

Indikationerne for hjælp følger af hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 1.

Hvis hjælp efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 12 i forsvarligt omfang afhjælper deformiteten, går bevilling af dette forud for bevilling af ortopædisk fodtøj efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 11.

Ankestyrelsens principafgørelse 258-09:

En lidelse - let muskelsvækkelse over begge fodled med lidt indaddrejning af fodleddene - var ikke en foddeformitet eller af en sådan sværhedsgrad, at den kunne sidestilles med de lidelser, der er nævnt i bekendtgørelsen.

Arm- og benproteser

96. Der kan ydes hjælp til arm- eller benproteser ved mangel på arme eller ben.

Som armprotese indgår også f.eks. proteser for fingre eller hånd, der betragtes som en del af den samlede arm. Ligeledes indgår som benproteser også proteser for fod eller tæer, der betragtes som en del af det samlede ben.

I visse tilfælde kan helbensortoser (helbensstativer til støtte) betragtes som et hjælpemiddel.

Ankestyrelsens principafgørelse 133-10:

Ansøger havde ret til en hverdagsprotese, selvom hun allerede havde en arbejdsprotese.

Ankestyrelsens principafgørelse 22-11:

En sportsprotese til en benamputeret person var et hjælpemiddel og ikke en merudgift, idet der var tale om et kropsbåret hjælpemiddel. Sportsprotesen kunne bevilliges, selv om der også var bevilliget en almindelig protese, da sportsprotesen i det konkrete tilfælde i væsentlig grad ville kunne afhjælpe de varige følger af handicappet og i væsentlig grad lette den daglige tilværelse.

Støttekorsetter

97. Et støttekorset er et ortopædisk hjælpemiddel, som har en korrigerende, aflastende eller støttende funktion.

Hjælp kan ydes, når det kan anses for dokumenteret, at behandlingsmulighederne er udtømt, og at lidelsen er varig. Det er en forudsætning, at det konkrete hjælpemiddel i væsentlig grad afhjælper den nedsatte funktionsevne.

Indikationer for hjælp til støttekorsetter:
- Svære slidgigtforandringer i rygsøjlen.
- Degeneratio disci intervertebralis. Degeneration af båndskive (discus) i rygsøjlens lændedel. Lidelsen medfører risiko for tryk på nerverødder og udvikling af slidgigt. Lidelsen er normalt ikke tilgængelig for operativ behandling.
- Scoliosis. Skævhed af rygsøjle med rotation og krumning til siden.
- Spondylitis ankylopoietica (Bechterews sygdom). Udtalt kronisk betændelse i leddene mellem korsben og hofteben eventuelt med forkalkninger og forsnævringer af båndskiver og ledbånd i rygsøjlen.
- Spondylolisthesis. Fremadglidning af ryghvirvel i forhold til hvirvlen nedenfor, hvor kirurgisk behandling ikke har givet tilfredsstillende resultat eller ikke kan gennemføres.
- Osteoporose. Knogleskørhed.
- Muskeldystrofi. Svind af rygmuskulatur.

Lidelsen, degeneratio disci intervertebralis, må ikke forveksles med discusprolaps, som vil kunne diagnosticeres ved myelografi/CT-scanning af lænderyggen.

Hjælp kan ydes til individuelt tilpassede korsetter eller til færdigfremstillede eventuelt med tilpasning.

Der kan gives hjælp til reservekorset bl.a. af hygiejniske hensyn.

Ved kropsforandringer som følge af f.eks. udvikling af lidelsen, vægtændringer, må der ydes hjælp til et nyt korset.

Ved førstegangsansøgninger bør der indhentes foreliggende kirurgiske, ortopædiske eller lignende oplysninger.

Der ydes ikke hjælp til støttekorsetter, der bruges som led i behandling, f.eks. til midlertidig korrektion.

Knæbandager

98. Ved bevilling af knæbandager, er det en betingelse, at alle behandlingsmuligheder er udtømte og udsigtsløse.

Knæbandager kan f.eks. ydes ved:
– Medfødt lidelse i form af abnormt løse knæskaller.
– Korsbåndsskader, hvis der er behov for permanent brug af f.eks. hyperekstensionshindrende bandage (hindrer overstrækning af knæet).

Kompressionsstrømper

99. Kompressionsstrømper kan ved svære varige kredsløbslidelser ydes ved:
– Svære grader af åreknuder (varicer) som ikke svinder efter fornøden behandling.
– Varige følger efter blodpropper i ben eller arme.
– Varige hævelser på grund af følger efter strålebehandling.
– Kronisk ødem (væske) i benene på grund af en varig utilstrækkelig funktion af vener eller fraførende lymfekar.

Kompressionsstrømper kan vælges med forskellig trykeffekt (kompression) afhængig af sygdommens følger. Det afgørende for, om der kan ydes kompressionsstrømper, er ikke trykeffekten, men om kompressionsstrømpen kan afhjælpe en svær, varig kredsløbslidelse, jf. ovennævnte indikationer.

Der kan ligeledes være brug for kompressionsstrømper til arme.

Der vil normalt være behov for reservestrømper.

Der kan ikke ydes hjælp efter servicelovens § 112 til støttestrømper og antiembolistrømper, som anvendes f.eks. ved lettere benproblemer, irritationer, uro i benene eller for at forebygge venelidelser.

Parykker

100. Parykker kan ydes ved vansirende skaldethed, hvilket ikke er sammenligneligt med total skaldethed. Næsten alle parykker fremstilles i dag af kunstfibre.

Herretoupeer eller -parykker bliver næsten alle individuelt fremstillet på grund af den forskelligartede hårplacering på issen hos mænd. Herretoupeer er derfor væsentlig dyrere end dameparykker. Herretoupeer kan vaskes og ibrugtages straks, hvorfor der sjældent vil være behov for reservetoupe.

Dameparykker er enten fabriksfremstillet eller individuelt fremstillet. Der er kun en lille prisforskel på de to paryktyper. Til dameparykker kan der være behov for pasning og sætning, hvorfor der normalt vil være behov for reserveparyk.

Til borgere, der er overfølsomme overfor syntetiske stoffer, fores indersiden af toupeen eller parykken med bomuldsmateriale for en lille merpris.

Individuel tilpasning af parykken kan være nødvendig ved en atypisk hovedform.

Holdbarheden af parykker af kunstfibre er gennemsnitlig 1 år, men forhold hos den enkelte borger, som f.eks. kraftig transpiration fra hovedbunden, kan bevirke hurtigere nedslidning af parykken og dermed nødvendiggøre hyppigere udskiftning.

Almindelig forekommende hårtab - hos mænd f.eks. »måne« - anses ikke for omfattet af de almindelige bestemmelser i bekendtgørelsen.

Ved midlertidig hårtab som følge af behandling, f.eks. kemoterapi, ydes parykken eller toupeen af sygehusvæsenet.

Brystproteser

101. Der kan ydes hjælp til brystproteser efter bortoperation af det ene eller begge bryster. Efter en konkret vurdering af de fysiske og kosmetiske gener af en operation, der bevarer en del af brystet, er det også muligt at yde en delprotese.

Kvinder, der af anden grund mangler det ene eller begge bryster, er ligeledes berettiget til proteser eller delproteser.

Vedrørende udskiftningstidspunkt kan det være vejledende, hvilken garanti leverandøren har givet. Der er normalt længere garanti på formfaste brystproteser.

Vedrørende brystproteser, der indopereres, henvises til sygehusvæsenet.

Der ydes ikke efter serviceloven, hjælp til særlige protesebrystholdere eller badedragter.

Stomihjælpemidler

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 14. Der kan ydes støtte til stomihjælpemidler til personer, som har fået foretaget en af følgende operationer: Colostomi (kunstig udføring af tyktarmen), ileostomi (kunstig udføring af tyndtarmen) eller urostomi (kunstig udføring af urinveje).

102. Der kan ydes hjælp til stomihjælpemidler til borgere, der har fået udført en af de operationer, der er nævnt i hjælpemiddelbekendtgørelsens § 14.

Ankestyrelsens principafgørelse C-45-05:

Gaze, creme og handsker samt gazeservietter var ikke en integreret del af begrebet stomihjælpemiddel i bekendtgørelsen om ydelse af hjælpemidler og forbrugsgoder efter serviceloven, men forbrugsgoder, idet de var produkter, der var fremstillet og forhandledes bredt med henblik på sædvanligt forbrug hos befolkningen i almindelighed.

Synshjælpemidler

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 15. Der kan ydes støtte til briller og kontaktlinser, hvis følgerne af en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse kan afhjælpes, jf. indikationerne i bilag 2.

Stk. 2. Der kan ikke ydes støtte, når behovet for briller eller kontaktlinser alene skyldes en optisk synsfejl.

Stk. 3. Hvis problemet ikke kan løses lokalt, kan briller og kontaktlinser, jf. stk. 1, samt andre optiske synshjælpemidler og optikunderstøttende synshjælpemidler til personer med en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse eller et varigt synshandicap udleveres af Kennedy Centeret efter henvisning fra speciallæger i øjensygdomme, øjenafdelinger samt kommunale konsulenter eller synscentraler. Kennedy Centeret giver efterfølgende kommunen meddelelse om udlevering.

Stk. 4. Børne- og Socialministeriet fastsætter betalingen for synshjælpemidler, der udleveres af Kennedy Centeret, jf. stk. 3.

103. Det er en forudsætning for støtte til briller og kontaktlinser efter servicelovens § 112, at borgeren har en medicinsk-optisk defineret, varig øjenlidelse.

Der kan således ikke ydes hjælp efter servicelovens § 112 til briller og kontaktlinser på ren optisk indikation. Det vil sige, hvis behovet for briller og kontaktlinser alene skyldes langsynethed, nærsynethed, bygningsfejl eller forskellig optisk styrke på øjnene. Under denne gruppe hører også borgere opereret for ensidig eller dobbeltsidig grå stær erhvervet som voksen, dvs. når man er over 18 år.

I disse tilfælde kan der evt. søges støtte efter § 82 i lov om aktiv socialpolitik om hjælp til sygebehandling, medicin m.v. (hjælpen efter § 82 er trangsbestemt). Folkepensionister og førtidspensionister tilkendt pension efter reglerne før 1. januar 2003 kan efter pensionslovgivningen søge om udvidet helbredstillæg til tilskud til briller, som der ikke ydes tilskud til efter sundhedsloven.

Opregningen af øjenlidelser i hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2 dækker langt de fleste situationer, hvor støtte til briller eller kontaktlinser kan komme på tale. Der vil dog kunne forekomme andre øjenlidelser af tilsvarende sværhedsgrad, som efter en konkret vurdering vil kunne berettige til støtte. Afgørelse træffes i disse tilfælde efter indstilling fra Øjenklinikken, Kennedy Centeret.

De anførte persongrupper med en varig øjenlidelse har ofte behov for specialbriller og specialkontaktlinser, som forudsætter en høj grad af specialoptisk fagkundskab ved udmåling og tilpasning.

Nogle øjensygdomme, jf. bilag 2 til hjælpemiddelbekendtgørelsen, kan være ledsaget af blændingsfænomener, som vil kunne afhjælpes med filterglas, der findes i forskellige udformninger. Filterglas er brilleglas med specielle lysabsorberende egenskaber, der giver en væsentlig reduktion af lysblænding og en forbedret synsfunktion. Filterglas kan ydes uafhængig af styrke. Afgrænsningen af brugergruppen gør det naturligt at kræve oplysninger om diagnose og symptomer.

Ved støtte til kontaktlinser kan der ydes hjælp til aflastningsbriller. Hjælp til briller omfatter glas og stel samt evt. matglas eller balanceglas. Specielle stel er ofte påkrævet på grund af optikkens karakter.

Ankestyrelsens principafgørelse 11-14:

Principafgørelsen fastslår, at kommunen ikke kan træffe afgørelse om afslag på støtte til briller/kontaktlinser alene med henvisning til udgiftsniveauet for det ansøgte. Kommunen skal tage stilling til,

om ansøger er omfattet af personkredsen, der har en øjenlidelse med indikation for hjælp til briller og kontaktlinser. Dernæst må kommunen vurdere lidelsens sværhedsgrad, og hvilken grad af ekspertise der er nødvendig for at korrigere for lidelsen.

Ankestyrelsens principafgørelse 49-17:

Principafgørelsen fastslår, at kommunen skal yde støtte til briller som hjælpemiddel, hvis øjenlidelsen er omfattet af indikationerne i hjælpemiddelbekendtgørelsens bilag 2, og følgerne af øjenlidelsen kan afhjælpes med de ansøgte briller.

Bemærkninger til bilag 2 i hjælpemiddelbekendtgørelsen

104. Til pkt. 1. Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 2: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet farvet kontaktlinse eller diafragmalinse/irislinse.

Til pkt. 3: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet kontaktlinse.

Til pkt. 4: Hjælpemidlet vil ofte være en bandagelinse med protektiv virkning med eller uden styrke.

Til pkt. 5: Hjælpemidlet vil ofte være en påmalet kontaktlinse eller øjenprotese.

Til pkt. 6: Det drejer sig om påvirkning og lammelse af øjenmusklerne. Der ydes ikke støtte ved konvergensinsufficiens eller følge af dekompenseret fori. Hjælpemidlet vil ofte være enten en okklusionskontaktlinse eller briller med prismevirkning.

Til pkt. 7: Det drejer sig om f.eks. udtalt blænding, udtrætning, adaptationstid eller diskomfort, som kan afhjælpes med filterglas eller farvede kontaktlinser efter en individuel afprøvning af en fagperson.

Til pkt. 8: Det drejer sig om borgere med ekstrem nærsynethed, langsynethed eller bygningsfejl.

Til pkt. 9: Det drejer sig om synshandicappede børn og unge, der indtil de fylder 18 år er registreret i synsregisteret ved Kennedy Centeret, jf. servicelovens § 153, stk. 4. Kriteriet for at blive registreret i synsregistret er en synsstyrke på højst 6/18 (0,3) på bedste øje. Til denne gruppe børn og unge er der brug for et bredt spektrum af synshjælpemidler, herunder korrigerende optik i form af briller og kontaktlinser.

Til pkt. 10: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da en afakibrille er ekstra invaliderende ved bortfald af dele af synsfeltet (synsfeltsdefekter).

Til pkt. 11: Hjælpemidlet vil ofte være en kontaktlinse, da briller, der korrigerer for excessiv myopi, er ekstra invaliderende ved kikkertsynsfelt.

Til pkt. 12: Hjælpemidlet vil ofte være en specialfremstillet brille og/eller kontaktlinse, som løfter øjenlåget.

Til pkt. 13: Hjælpemidlet vi ofte være en brille, der har til formål at forebygge blivende synsnedsættelse (amblyopi) ved at optimalt korrigere langsynethed i den periode, hvor synsfunktionen stadig er påvirkelig.

Varigt synshandicap (svagsynsoptik)

105. Behov for svagsynsoptik opstår i almindelighed ved synsstyrker på 6/18 (0,3) eller derunder.

Svagsynsoptik (specielle optiske hjælpemidler) er primært optik med forstørrende virkning, lupper, lupbriller, kikkerter, kikkertbriller samt kombinationer heraf. Forstørrelsen eller styrken fremgår af specifikationen på det ansøgte hjælpemiddel og udtrykkes enten ved dioptriværdien (D) eller som x (gange).

Hvis forskellen (additionen) mellem borgerens afstands- og læsestyrke er mindst 4 dioptrier, kan hjælp ydes som lupbrille.

Hjælp til lupbriller, kikkertbriller og filterglas omfatter også brillestel og eventuelt matglas eller balanceglas.

Der kan også være tale om synsfeltudvidere samt natkikkerter.

For brugere af svagsynsoptik vil arbejdsafstanden ved f.eks. læsning og skrivning oftest være meget kort, afhængig af linsens brændvidde. Dette giver ved længere tids læsning en anstrengende arbejdsstilling. Det kan derfor være nødvendigt med optikunderstøttende hjælpemidler som f.eks. særlig belysning, skråplade, koncepholdere el.lign.

Ankestyrelsens principafgørelse 134-10:

Ankestyrelsen fandt, at både en kuvertlampe og en elektronisk lup var hjælpemidler, da de var fremstillet til svagtseende. Ansøger var berettiget til en kuvertlampe, der var transportabel og udstyret med batteri. Lampen kunne anvendes hjemme og ude og kunne i væsentlig grad afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne. Ansøger var ikke berettiget til en elektronisk lup som hjælpemiddel. Luppen skulle ikke anvendes dagligt i flere situationer og fandtes ikke i væsentlig grad at kunne afhjælpe den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad lette den daglige tilværelse i hjemmet.

Ankestyrelsens principafgørelse 120-10:

En Sonnet bordlampe, hvorpå der kunne påhæftes en lup, var et optikunderunderstøttende hjælpemiddel, som ansøger var berettiget til støtte til.

Børne- og Socialministeriet fastsætter betaling for svagsynsoptik, briller, kontaktlinser og øjenproteser, der udleveres af Kennedy Centeret.

CCTV (billedforstørrende videosystemer) er et elektron-optisk hjælpemiddel, som anvendes af borgere, der ikke på anden måde kan opnå et læsesyn med specialoptik.

Formålet med at bevilge hjælp til CCTV-udstyr er at give de pågældende borgere mulighed for at kommunikere uden bistand fra andre. Det afgørende er derfor, om der er mulighed for ved hjælp af det tekst/-billedforstørrende udstyr i væsentlig grad at afhjælpe borgerens svigtende kommunikationsevne og normalisere den pågældendes daglige tilværelse.

Øvrige hjælpemidler

Diabeteshjælpemidler

106. For diabeteshjælpemidler efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 9 gælder, at der kan ydes støtte til injektions- og testmaterialer (f.eks. sprøjter, kanyler, insulinpen, fingerprikker (lancetter), teststrimler og blodsukkermåleapparatur), til insulinkrævende diabetikere og til diabetikere, som er i kombinationsbehandling med insulin og tabletter eller andet godkendt injektionspræparat. Der kan ydes støtte til inhalator til administration af insulin, når injektion medfører meget svære lokalreaktioner som komplikation. Hjælpen til blodsukkermåleapparatur ydes med halvdelen af den samlede udgift. Til tabletbehandlede diabe-

tikere, hvor lægen anser jævnlig blodsukkermåling for påkrævet, gives op til 150 stk. teststrimler og fingerprikkere (lancetter) årligt.

Hjælpemidler til vedligeholdelse af en tracheostomi eller lanryngectomi

107. Udgifter til hjælpemidler til borgere, der har fået foretaget en tracheostomi (indsættelse af kanyle fra forsiden af halsen ind i luftrøret) eller en laryngectomi (fjernelse af strubehovedet og stemmelæberne), afholdes af sygehusvæsenet, så længe patienten er under fortsat behandling og/eller kontrol fra sygehuset.

Hvis tracheostomerede eller laryngectomerede borgere kun sporadisk er i kontakt med sygehuset, men overvejende passes og kontrolleres i eget hjem af hjemmesygeplejen, skal de plejehjælpemidler, der er nødvendige til opstart af plejen, stilles gratis til rådighed for patienten. Typisk vil der være tale om sygeplejeartikler, som rekvireres fra et hjemmesygeplejedepot i kommunen.

Udgifter til hjælpemidler til tracheostomerede og laryngectomerede borgere, der er afsluttet fra hospitalet, og som ikke får de nødvendige hjælpemidler fra hjemmesygeplejen, afholdes i henhold til servicelovens § 112 eller som forbrugsgode efter servicelovens § 113.

Kompressionsapparat, elektrisk kompressor

108. Et kompressionsapparat, elektrisk kompressor, anvendes til afhjælpning af manglende eller nedsat funktion af lymfekarsystemet.

Kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, anvendes som led i behandling eller som forebyggende behandling ved operation. Pumpen har til formål at lette blod- eller lymfeafløb i ekstremiteter (arme og ben). I disse situationer må kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, betegnes som et behandlingsredskab som udlånes af sygehusvæsenet.

Hvor der er tale om et kronisk lymfeødem, og hvor sygehusbehandlingen herfor er ophørt, kan der ydes hjælp efter servicelovens § 112.

Ankestyrelsens principafgørelse 135-10:

En kompressionsmaskine kan være både et behandlingsredskab og et hjælpemiddel. For en kvinde, der var opereret for brystkræft, var kompressionsmaskinen et hjælpemiddel. Den lægelige behandling af kvinden var afsluttet, og lymfeødemet var kronisk. Lymfeødemet skyldtes ikke udsæd fra brystkræften.

Særlige stole

109. Hjælp kan ydes til stole med en særlig udformning, f.eks. med speciel polstring eller elektrisk funktion, som er nødvendig på grund af svær fysisk funktionsnedsættelse. Som eksempler på særlige stole kan nævnes arthrodesestole og sæder (beregnet til borgere med stift hofteled), katapultstole (til borgere, der har vanskeligt ved at sætte sig, rejse sig).

Der ydes således ikke hjælp til almindelige hvilestole.

Ankestyrelsens principafgørelse 73-16:

Nogle produkter kan have særlige funktioner, der gør, at de ikke entydigt kan karakteriseres som enten et hjælpemiddel eller et forbrugsgode. Det vil derfor afhænge af en konkret vurdering af produktets funktion. Om et produkt skal behandles efter reglerne om hjælpemidler afhænger af, om produktet

er fremstillet specielt til at afhjælpe en nedsat funktionsevne. En hvilestol skal bevilges som et hjælpemiddel, hvis der er tale om en hvilestol med funktioner/indstillingsmuligheder, der alene er fremstillet med henblik på at afhjælpe en nedsat funktionsevne. Det vil sige, at hvilestolen skal have en primær handicapkompenserende funktion.

Teleslyngeanlæg

110. Teleslynge(anlæg) er et anlæg, der via et elektromagnetisk felt transmitterer lyd fra en lydkilde, f.eks. mikrofon, radio eller TV direkte til det enkelte høreapparat, der opfatter signalet gennem en telespole, der er indbygget i de fleste høreapparater.

Det er muligt efter en konkret vurdering at få bevilget en teleslynge. For beboere med ophold på et botilbud efter servicelovens § 108 vil udgiften til et teleslyngeanlæg blive betragtet som sædvanligt udstyr. Kommunalbestyrelsen er således ikke forpligtet til at yde hjælp efter § 112 til de enkelte beboere.

Telefonhjælpemidler, nødkald, alarmanlæg m.v.

111. Ved telefonhjælpemidler ydes der hjælp til anskaffelse, men ikke til evt. abonnementsafgift.

Endvidere kan der ydes hjælp til nødkald og alarmanlæg m.v. som forudsætter en telefonlinje. Der vil kunne ydes hjælp efter §§ 41 og 100 om merudgiftsydelse, hvis der er tale om, at borgere med funktionsnedsættelse for påført en ekstra abonnementsudgift i forbindelse med alarmer m.v. Evt. kan der også ansøges om hjælp hertil efter pensionslovgivningen.

Ankestyrelsens principafgørelse 10-16:

En app er et hjælpemiddel, hvis app'en er fremstillet med henblik på at kompensere for en nedsat funktionsevne. Hvis et abonnement er en forudsætning for at kunne anvende app'en efter dens formål, skal kommunen afholde abonnementsudgifterne.

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 13. Der kan ydes støtte til særlige beklædningsgenstande. Hjælpen ydes til dækning af merudgifterne.

Særlige beklædningsgenstande

112. Der kan efter hjælpemiddelbekendtgørelsens § 13 ydes hjælp til merudgifterne ved anskaffelse af særlige beklædningsgenstande. Som eksempler på særlige beklædningsgenstande kan nævnes regnslag til kørestole, køreposer, rygeforklæde, hagesmække samt beskyttelsesbukser til svært inkontinente borgere til badning i svømmehal.

Hjælp kan også ydes til merudgifter til beklædningsgenstande til en borger, som på grund af sygdom, ulykke eller lignende er blevet varigt invalideret, og som følge heraf ikke mere kan bruge sit tøj og således på en gang får behov for at få udskiftet dele af sin garderobe.

Børn og unge under 18 år, der har et specielt behov for beklædning på grund af deres nedsatte funktionsevne, eller kroniske eller langvarige lidelse, kan få hjælp til merudgifter til beklædning efter servicelovens § 41 (dækning af nødvendige merudgifter ved forsørgelse i hjemmet af børn med funktionsnedsættelse under 18 år).

Ankestyrelsens principafgørelse C-8-04:

En køredragt (flyverdragt) til brug for en 7-årig pige ved transport i kørestol måtte betragtes som en særlig beklædningsgenstand, som hun ikke ville have haft behov for, hvis hun ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Køredragten ville dermed kunne bevilges som et hjælpemiddel forudsat, at væsentlighedskriteriet var opfyldt, og ikke som en merudgift ved forsørgelsen af pigen.

Ankestyrelsens principafgørelse C-51-05:

Der kunne efter servicelovens hjælpemiddelregler ikke ydes hjælp til særligt udformet tøj, som en person ville have haft brug for uanset den nedsatte funktionsevne. I den konkrete sag var specialsyede bukser ikke omfattet af begrebet særlige.

Der kan ydes hjælp efter servicelovens § 112, stk. 1, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 13, til særlige beklædningsgenstande, som en borger ikke ville have haft brug for, hvis den pågældende ikke havde haft en funktionsnedsættelse. Hjælp vil derimod skulle ydes efter merudgiftsbestemmelsen til almindeligt tøj, som skal udformes på en særlig måde som eksempelvis inkontinensbadetøj.

Voksne borgere mellem 18 år og folkepensionsalderen med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som på grund af deformiteter eller ganske særlig legemsbygning e.l. har behov for dyrt eller særligt udformet tøj, har mulighed for at få dækket merudgifterne efter servicelovens § 100. Det samme gælder hjælp til beklædning, som er nødvendig på grund af ekstraordinært slid på tøj og sko. Hjælp efter servicelovens § 100 bliver først aktuel, hvis udgifterne ikke kan dækkes efter anden lovgivning eller andre bestemmelser i serviceloven.

Førtidspensionister tilkendt førtidspension efter reglerne før 1. januar 2003 og folkepensionister må, hvis de ikke kan få dækket udgifterne efter § 112, søge om dækning af merudgifter til særlige beklædningsgenstande efter henholdsvis lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. § 17, stk. 2, (gælder for førtidspensionister tilkendt pension efter reglerne før 1. januar 2003) eller lov om social pension § 14, stk. 1, (gælder for alle folkepensionister). For at kunne søge om personligt tillæg, skal pensionistens økonomiske forhold være særligt vanskelige.

Særlige informationsteknologiske hjælpemidler

113. Særlige informationsteknologiske hjælpemidler omfatter produkter, der er fremstillet specielt med henblik på at afhjælpe et kommunikationshandicap (f.eks. talemaskiner og kommunikatorer), herunder særlige kommunikationsprogrammer (f.eks. scanningsprogrammer til betjening med en enkelt kontakt, billedstøttet kommunikationssoftware, ordforslagsprogrammer, oplæsningssoftware sammen med syntetisk tale og skærmlæsere til syntetisk tale, skærmtastaturer og forstørrelsesprogrammer) og andet særligt tilbehør (f.eks. specielle tastaturer, specielle mus og museerstatninger) til computere, tablets og smartphones.

Målgruppen er borgere med væsentlig nedsat høre-, tale-, syns-, eller skrive- eller læsefunktion (ordblinde), hvor hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af den nedsatte kommunikationsevne.

For at kunne vurdere borgerens nedsatte funktionsevne og behov i øjeblikket og på længere sigt kan der være behov for et tværfagligt samarbejde under medvirken af f.eks. ergoterapeut, fysioterapeut, lærer, neuropsykolog, talepædagog og tekniker.

Hvis det er tvivlsomt, om en borger med nedsat funktionsevne er i stand til at anvende hjælpemidlet, således at kommunikationsevnen i væsentlig grad forbedres, kan det blive nødvendigt at stille hjælpemidlet til rådighed for den pågældende i en prøveperiode. Der henvises vedrørende rådgivning til borgeren og evt. pårørende, f.eks. forældrene til et barn med funktionsnedsættelse, i brugen af det informationsteknologiske hjælpemiddel til servicelovens § 10, stk. 4, jf. andetsteds i denne vejledning om kommunalbestyrelsens særlige rådgivningsforpligtelse.

I forbindelse med tildeling af særlige informationsteknologiske hjælpemidler til borgere med progredierende lidelser, f.eks. muskelsvind eller ALS (amyotrofisk lateral sklerose), er det vigtigt ikke kun at se på det aktuelle behov, men også tage hensyn til den forventede fremtidige udvikling. Det er herunder vigtigt at tage hensyn til, at hjælpen ydes på et tidspunkt, hvor den pågældende har de bedste forudsætninger for at lære at bruge hjælpemidlet.

Kapitel 11

Individuelt tilpassede kørestole

Bevilling af individuelt tilpassede kørestole

Hjælpemiddelbekendtgørelsen

§ 16. Kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af døgnets timer, er omfattet af retten til frit leverandørvalg i § 112, stk. 3, i lov om social service.

Stk. 2. Ansøgers eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, skal ved tilbageelevering af kørestolen til kommunen inden 4 år, udbetales til ansøger efter fradrag af 2500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Stk. 3. Kan kommunalbestyrelsen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder ansøgerens behov, og vælger ansøgeren at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, jf. § 6, stk. 1, kan kommunalbestyrelsens støtte maksimalt udgøre, hvad der svarer til den brugte kørestols nypris fratrukket 15 pct. Hvis kørestolen er udgået af produktion, fastsættes en nypris svarende til en kørestolsmodel af tilsvarende art og standard fratrukket 15 pct.

114. Det fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 1, at kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, er omfattet af retten til frit leverandørvalg i servicelovens § 112, stk. 3. For en nærmere gennemgang af reglerne om frit valg af hjælpemidler generelt henvises til kapitel 4.

Kørestole, herunder også individuelt tilpassede kørestole, som der er ydet støtte til efter serviceloven, betragtes ligesom alle andre hjælpemidler som et udlån, der skal tilbageleveres til kommunen, når borgeren ikke har brug for den mere.

Hvad er en individuelt tilpasset kørestol

115. Individuel tilpasning betyder, at kørestolen skal være eller kan blive individuelt tilpasset for at svare til borgerens behov med hensyn til indstilling af ryg, sæde, fodstøtter, hjulstilling, hjultype m.v.

Borgerens behov for en kørestol kan således ikke dækkes af en standardmodel.

En kørestol vil blive betragtet som individuelt tilpasset, når
– den er specialfremstillet, og der er foretaget egentlige konstruktionsmæssige ændringer i forhold til et standardprodukt, eller
– den har tilpasnings- og justeringsmuligheder, der gør det muligt at foretage de nødvendige indstillinger for at imødekomme den konkrete funktionsnedsættelse.

Kørestole, der kan tilpasses individuelt, omfatter som udgangspunkt alle typer af kørestole, dvs. både manuelle og elektriske.

»Nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer«

116. For at en kørestol skal kunne anses som individuelt tilpasset, kræves det endvidere, at kørestolen nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer.

Det vil typisk dreje sig om borgere for hvem, der ikke er alternative muligheder til kørestolen, i det tidsrum borgeren er oppe. Borgere, der hovedsagelig benytter kørestolen som transportmiddel på grund af nedsat gangfunktion, vil ikke være omfattet, idet kørestolen således ikke nødvendigvis må benyttes i hovedparten af borgerens vågne timer.

Det er ikke muligt at fastsætte den nøjagtige tidsmæssige udstrækning af, hvad der skal forstås ved hovedparten af dagens timer. Borgere, der tilbringer langt størstedelen af deres vågne timer i en kørestol, vil være omfattet af formuleringen. Det vil sige, at en borger, der f.eks. foretrækker at være vågen om natten, også vil kunne opfylde kravet om, at hovedparten af dagens timer tilbringes i kørestolen.

Borgere for hvem en kørestol nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer kan f.eks. være borgere med:
– funktionsnedsættelser, der medfører udbredte lammelser eller andre vidtgående fysiske handicap, som betyder, at den pågældende ikke eller i meget begrænset omfang har mulighed for at komme omkring uden brug af kørestol, eller
– svære kroniske obstruktive lungelidelser (KOL), hvor pågældende ikke har kræfter eller luft nok til at komme omkring uden brug af kørestol, og hvor apparater og udstyr sidder fast på kørestolen.

Frit leverandørvalg

117. For kørestole, som forudsætter individuel tilpasning og nødvendigvis må benyttes i hovedparten af dagens timer, kan borgeren, hvis pågældende ikke ønsker at benytte kommunens leverandør, selv vælge leverandør af hjælpemidlet. Borgeren må selv dække den del af prisen, der overstiger det, kommunalbestyrelsen kunne have leveret en tilsvarende model til. Tilskuddet kan ikke udgøre mere end de faktiske udgifter.

Vælger borgeren en model, der ud over de specifikationer, der foreligger i forbindelse med bevillingen, har flere og/eller yderligere funktioner, vil merudgiften ved dette altid skulle afholdes endeligt af borgeren selv.

Det vil sige, at når der er taget stilling til, på hvilken måde kørestolen kan tilpasses for at kompensere for den nedsatte funktionsevne, kan borgeren vælge en kørestol i f.eks. et andet udseende, men med minimum de samme funktioner og muligheder.

Kommunalbestyrelsen skal foretage en konkret vurdering af hvilket hjælpemiddel, der er det bedst egnede og billigste for den enkelte borger. Heri indgår hensyn til behov, kvalitet, betjeningsmulighed, udgifter til drift af hjælpemidlet, hjælpemidlets holdbarhed, servicekrav, garanti, service- og reparationsmuligheder m.v.

Har kommunalbestyrelsen ikke indgået leverandøraftale, kan borgeren ligeledes frit vælge leverandør, og støtten til den bevilgede kørestol ydes efter regning, dog højst med et beløb svarende til prisen på det bedst egnede og billigste produkt.

Ønsker borgeren ikke at benytte sig af muligheden for frit leverandørvalg, og kan kommunen levere en brugt kørestolsmodel, der opfylder borgerens behov, skal borgeren tage imod denne. Borgeren kan således ikke i den situation kræve, at kommunalbestyrelsen bevilger en ny kørestol, når det vurderes, at den brugte kørestolsmodel opfylder borgerens behov.

Der henvises i øvrigt til omtalen andetsteds i denne vejledning af kommunalbestyrelsens valg af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel.

Kommunalbestyrelsens valg af leverandør

118. I forbindelse med kommunalbestyrelsens indgåelse af leverandøraftaler inddrages repræsentanter for brugerne ved udarbejdelse af kravspecifikation.

Kørestole som udlån

119. Individuelt tilpassede kørestole ydet efter serviceloven betragtes ligesom alle andre typer af hjælpemidler som udlån, der skal tilbageleveres til kommunen, når borgeren ikke har brug for kørestolen mere.

Det vil sige, at borgeren ikke opnår ejendomsret til kørestolen, selvom den pågældende eventuelt har haft en egenbetaling på kørestolen som følge af retten til frit at vælge leverandør.

I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har indgået leverandøraftale, men hvor borgeren har benyttet sig af muligheden for selv at vælge leverandør, fordi borgeren ønsker en anden og dyrere kørestol, end den kommunen kan levere, betragtes kørestolen som udlån. Dette gælder uanset hvor stort et beløb, borgeren selv har lagt oveni.

Omfattet af udlånsbestemmelserne er også de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke har indgået leverandøraftale, og borgeren selv vælger leverandør, og kommunalbestyrelsen efterfølgende yder støtte efter regning til det bevilgede hjælpemiddel.

Borgerens egenbetaling

120. Hvis borgeren ønsker en anden kørestol end den, han eller hun har fået bevilget af kommunalbestyrelsen, f.eks. en anden kvalitet eller yderligere funktioner, må borgeren selv betale en evt. difference.

Det fremgår af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 2, at borgerens eventuelle egenbetaling ved frit leverandørvalg, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 6, stk. 1, ved tilbagelevering til kommunen inden 4 år skal udbetales til borgeren efter fradrag af 2.500 kr. og nedskrivning med 1/48 for hver måned, der er gået, fra den dag kvittering forelå.

Hvis borgeren f.eks. har en progredierende lidelse, der gør det nødvendigt at få en anden kørestol efter f.eks. et år, skal den tidligere kørestol leveres tilbage til kommunen, da den betragtes som udlånt til borgeren. Kommunalbestyrelsen skal herefter refundere det beløb, der ikke er nedskrevet, jf. ovenfor

nævnte beregningsmetode, til borgeren. Det samme gælder, hvis borgeren dør efter f.eks. et år. Kommunalbestyrelsen refunderer da det resterende beløb til borgerens dødsbo.

Borgerens egenbetaling kan ikke dækkes efter servicelovens § 100 om dækning af nødvendige merudgifter ved den daglige livsførelse, idet § 100 omfatter merudgifter, der er en *nødvendig* følge af den nedsatte funktionsevne, dvs. udgifter, som den pågældende ikke ville have haft, hvis der ikke havde været tale om en nedsat funktionsevne.

Dette skyldes, at den merudgift pågældende får i form af en egenbetaling, ikke er en nødvendig merudgift ved den daglige livsførelse, idet pågældende af kommunalbestyrelsen kan få en kørestol, der dækker pågældendes behov. Borgerens valg af anden kørestol end den, som kommunalbestyrelsen har bevilget, vil typisk være begrundet med ønsket om anden kvalitet, flere funktioner, andet design m.v.

Genbrug af kørestol

121. Kommunalbestyrelsen har mulighed for at genbruge brugte kørestole og dermed bevilge en brugt kørestol til en borger, hvis kørestolen opfylder borgerens behov.

Det er kommunalbestyrelsen, der afgør, om en brugt kørestol opfylder betingelsen om at være det bedst egnede og billigste hjælpemiddel, jf. hjælpemiddelbekendtgørelsens § 3, og om kørestolen i tilstrækkeligt omfang kompenserer for den nedsatte funktionsevne. Der henvises i øvrigt om borgerens inddragelse ved valg af hjælpemiddel til afsnittet om vurdering af behovet andetsteds i denne vejledning.

Borgeren er ikke forpligtet til at modtage en brugt kørestol, men kan i stedet vælge at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør og dermed få en ny kørestol.

Hvis borgeren vælger at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør i de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen kan bevilge en brugt kørestol, der opfylder borgerens behov, følger det af hjælpemiddelbekendtgørelsens § 16, stk. 3, at det beløb, kommunalbestyrelsen yder i støtte til køb af en anden kørestol end den af kommunalbestyrelsen bevilgede, svarer til den brugte kørestols nyværdi fratrukket 15 %.

Eksempel:

Per får af kommunalbestyrelsen tilbud om en brugt kørestol, der opfylder hans behov. Den brugte kørestols nypris er 92.000 kr. Per ønsker ikke at tage imod kommunalbestyrelsens tilbud, men vælger i stedet at udnytte muligheden for selv at vælge leverandør. Kommunalbestyrelsen kan i dette tilfælde give Per et beløb svarende til den brugte kørestols nyværdi fratrukket 15 %. Det vil i dette tilfælde sige 92.000 kr. fratrukket 13.800 kr., som er de 15 % af 92.000 kr. Det beløb, Per herefter kan få bevilget af kommunalbestyrelsen til køb af en ny kørestol, vil være 78.200 kr.

Hvis den brugte kørestol er gået ud af produktion, og der derfor ikke findes en nypris for lige netop den kørestol, skal kommunalbestyrelsen udregne en nypris for en kørestol af tilsvarende art og standard fratrukket 15 %.

Reparation og udskiftning m.v.

122. Om hjælp til reparation, udskiftning af kørestole og om hjælp til udgifter, som følger af brug af kørestol henvises der til hjælpemiddelbekendtgørelsens § 4.

Medtagelse til udlandet

123. Der henvises for muligheden for at tage kørestolen med til udlandet til kapitel 8 i denne vejledning.

Børne- og Socialministeriet, den 14. december 2017

Mai Mercado

/ Hanne Stig Andersen